

Kari Tudományos Diákköri Konferencia

2010. október 20.

2010. november 17.

A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara a XXX. Jubileumi Országos Tudományos Diákköri Konferenciára nevezni kívánt dolgozatok értékelésére 2010 őszén kari tudományos diákköri konferenciát szervez. Reményeink szerint a tanszéki és szakterületi konferenciákat felváltó új rendszer hozzájárul a tudományos diákköri tevékenység megismertetéséhez, népszerűsítéséhez, miközben a pályamunkát készítő hallgatók az országos konferenciához nagyon hasonló légkörben és keretek között próbálhatják ki magukat.

A kari tudományos diákköri konferencia lebonyolítására két szekcióban (Állam- és jogtudományi, illetve Társadalomtudományi) kerül sor, az Állam- és jogtudományi szekcióba nevezett dolgozatok értékelése öt alszekcióban történik. Hallgatónk csaknem félszáz dolgozattal vesznek részt a megmérettetésen, ami aktivitásukat és konzulenseik elkötelezettségét dicséri.

E programfüzet a nevezett dolgozatok rövid összefoglalóját tartalmazza szekciók és alszekciók szerinti csoportosításban. Megjelentetése elismerése a hallgatók és konzulensek munkájának, egyúttal betekintést nyújt a tudományos diákkörökben zajló színvonalas és sokrétű szakmai műhelymunkába.

A szerzőknek jó szereplést, a konzulenseknek további szakmai sikereket, az olvasónak pedig kellemes és hasznos időtöltést kívánok.

Szeged, 2010. október 11.

Prof. Dr. Szabó Imre

dékan

Szegedi Tudományegyetem

Állam- és Jogtudományi Kar

CZAKÓ BARBARA

A befejezett bűncselekmény

(KONZULENS: DR. AMBRUS ISTVÁN)

Dolgozatom témája a befejezett bűncselekmény, amely a deliktum végső, tényállásszerű megvalósulási szakaszát jelenti. A bűncselekmény véghez vitele egy sajátos folyamat, mely során a deliktumnak különböző stádiumait határolhatjuk el egymástól. A büntetőtörvénykönyv általános részében (II. fejezet II. cím, 16-18.§) csupán a kísérlet és az előkészület megvalósulási szakaszait szabályozza a jogalkotó. A Btk. különös részi tényállásai a bűncselekmények befejezett stádiumaira épülnek alapvetően. Épp ezért láthatta a törvényhozó feleslegesnek a befejezettség állapotának általános részben való megjelenítését.

A bűncselekmény egyes megvalósulási szakaszait olykor igen nehéz elhatárolni egymástól. Az elkövető egyazon cselekményét értékelhetjük valamely deliktum előkészületeként, míg más bűncselekmény szempontjából ugyanaz a magatartás már a kísérleti, megint más deliktum esetében pedig a befejezett stádiumot valószínűsíti meg. Dolgozatom első fejezete részben erre a problémára kíván rávilágítani.

Mint arról szóltam, egyes bűncselekményeknél nehéz elhatárolni egymástól a kísérleti és a befejezett alakzatokat, valamint azt, hogy egy-egy cselekmény mely deliktum mely stádiumát is valószínűsíti meg. Ha ezzel megvolnánk, akkor egy másik problémával találjuk szemben magunkat: Hátterbe szoríthatja-e egy befejezett enyhébb bűncselekmény tényállását egy súlyosabb bűncselekmény kísérlete? Kurt Rüdiger a Magyar Jog című folyóiratban megjelent cikke alapján vettem össze a német és a magyar joggyakorlat erre vonatkozó álláspontját, különös tekintettel az emberölés előkészülete és a befejezett súlyos testi sértés, valamint az erőszakos közöszlés és a szexuális kényszerítés halmazatának problémájára.

Dolgozatom második fejezete behatóbban kíván foglalkozni egy látszólag csupán dogmatikai problémával, ami nem más, mint a befejezett és a bevégzett bűncselekmény elválásának legfontosabb aspektusai. E két kategória megkülönböztetésének dogmatikai sajátosságokon túlmutató, gyakorlati, jogalkalmazói szempontokat is alapul vevő jelentőségét néhány kiemelt bűncselekményen keresztül kívánom bemutatni, többek között az erőszakos közöszlést, a tartós és az állapot-bűncselekményeket megemlítve. Ezen túlmenően a befejezett és a bevégzett bűncselekmény elválásának jelentőségét jogalkalmazói döntések kritikáján és de lege ferenda javaslaton keresztül is megvilágítja a dolgozatom.

Munkám harmadik fejezetében a befejezett bűncselekménynek egy sajátos típusát, a sui generis deliktumokat kívánom bemutatni, rávilágítva azok sajátosságaira jogalkotói, valamint jogalkalmazói szempontokból is.

Ahogy az a dolgozatom címe is mutatja, átfogóan kívántam foglalkozni a bűncselekmény befejezett stádiumával, megvilágítva azt, hogy a deliktumok ezen megvalósulási szakasza nem csupán dogmatikai, hanem igenis valós, a joggyakorlat fontos szempontjait érintő kérdések felvetésére alkalmas és érdemes is.

HEILMANN ANGÉLA

Megelőzni a védelmet? A védőberendezés útján gyakorolható szembeszállási jog dogmatikai kérdéseiről

(KONZULENS: DR. KARSAI KRISZTINA)

A védőberendezés útján gyakorolható szembeszállási jog problematikáját elemző dolgozattal kísérlelek meg átfogó képet nyújtani a védelmi eszköz alkalmazásával kapcsolatban felmerülő dogmatikai problémákról, amelyek megítélésém szerint túlterjeszkednek a jogos védelem körén és alapjaiban a büntetőjogi felelősségi rendszer egyéb kérdéseit is érintik, valamint bebizonyítani, hogy – ellentétben a bírói állásponttal – személyes jelenlét hiányában is helye lehet a szembeszállási jog gyakorlásának.

Dolgozatom a rendszerváltás után napvilágot látott olyan bírói határozatok bemutatásával indítom, amelyekben egyértelműen megfogalmazásra kerül a restriktív jogalkalmazói gyakorlat, mely a támadás közvetlenségének hiánya miatt elveti a 29§ alkalmazásának lehetőségét. Ezen ítéletek indoklását részletes elemzés alá vonom és a bírói érvelést álláspontomnak megfelelően igyekszem cáfolni.

A megelőző jogos védelemre vonatkozó rendelkezés anomáliáinak bemutatásával és az egyes törvényi feltételek kritikai megközelítésével kifejtem véleményem arra vonatkozóan, hogy a problémakör jogalkalmazó általi megoldását nem tartom lehetségesnek. A 29 § (1) bekezdés fogalmainak elemzés alá vételével – részletesen kitérve a közvetlenség ismérvének vizsgálatára – törekszem bemutatni, hogy az óvőberendezés útján gyakorolt szembeszállási jog esetén is teljesülhetnek mindazon törvényi feltételek, amelyek fennállása alapján a jogos védelem megállapítást nyerhet.

Érinteni fogom a túllépés problematikáját, nevezetesen, hogy van-e lehetőség méltányosabb megítélésre, amennyiben a védelmi eszköz által okozott sérülés nem felel meg az arányosság követelményének. Minderre választ a tévedés rendelkezései adhatnak, melyet a német irodalomban az e témában megjelent gyakorlati példa bemutatásával fogok alátámasztani. E fiktív eset jogi minősítését hatályos büntető kódexünk alapján elvégzem, mellyel célom bizonyítani, hogy a tévedés rendelkezéseinek alkalmazása speciális helyzetben helytálló lehet.

Dolgozatom utolsó jelentősebb egységében arra a kérdésre igyekszem választ adni, hogy azon tény, hogy a jogtalan támadó tudata átfogta a sértő eredmény bekövetkeztének lehetőségét, a védőberendezés alkalmazója büntetőjogi felelőssége szempontjából bír-e relevanciával. Itt kerül bemutatásra a német jogirodalomban uralkodó álláspont, amely egy védelmi berendezés által okozott sérelmet, amennyiben azzal a megtámadott komolyan számolhatott, tényállásszerűség hiánya miatt nem tekint bűncselekménynek, így a jogellenesség vizsgálatára sor sem kerül. Ezen állítást az objektív beszámítás tanának elméletével igazolnak, mely teóriát, illetve a jogirodalomban uralkodó disputát arról, hogy mely feltételek esetén kerülhet sor a büntetőjogi felelősség kizárására, bemutatok és egyben kifejtem álláspontom a tekintetben, hogy miért nem tartom lehetségesnek e német elméleti megközelítés hazai viszonyokra történő interpretálását.

HEILMANN ANGÉLA – NAGY ÁGNES PETRA

A régészeti örökség büntetőjogi védelme

(KONZULENS: DR. KARSAI KRISZTINA – DR. BATÓ SZILVIA)

Témánk a régészeti lelőhelyek büntetőjogi védelmének szabályozása Magyarországon. A téma büntetőjogi marginalitása miatt kutatásunkat kriminológiai aspektusból indítottuk és azt vizsgáltuk meg, hogy mi az oka a jogerős büntetőjogi ítéletek csekély számának a szakterületet illetően. Módszerünk egyrészt a kérdőíves kutatás volt, melynek során a gyakorlatban dolgozó régészek tapasztalataira kérdeztünk rá, másrészt aktakutatást végeztünk a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal regionális irodáiban. Az aktakutatás során azt vizsgáltuk, hogy a régészeti felügyelők hatáskörébe tartozó örökségvédelmi bírság kiszabása során milyen arányban tesznek a hatóság munkatársai feljelentést. A kérdőíves módszer segítségével pedig a régész szakma által felvetett gyakorlati problémákra helyeztük a hangsúlyt.

A vizsgálódásunk célja, hogy a régészeti lelőhelyek büntetőjogi védelmére vonatkozó csekély szakirodalom és jogi szabályozás feldolgozása után, átfogó és átlátható büntetőjogi szabályozási javaslatot mutassunk be. A nemzetközi szakirodalmat és szabályanyagot csak a vonatkozó nemzetközi kötelezettségek szintjén érintettük, ennek oka, hogy koherens magyar büntetőjogi szabályozási javaslat elkészítése volt a célunk, nem pedig jogi szabályozási technikák és rendszerek összehasonlítása.

Dolgozatunkban bemutatjuk a régészeti örökség védelmére vonatkozó hatályos szabályozást és szervezetrendszert, kitérünk a régészeti lelőhely fogalmának büntetőjogi szempontból aggályos megfogalmazására, ismertetjük a kérdőíves kutatás és az aktakutatás tapasztalatait és eredményeit, majd a szakmai háttéranyag és a vonatkozó joganyag feldolgozását követően megfogalmazzuk de lege ferenda javaslatainkat.

Kutatásunk során választ kaptunk arra, hogy kizárólag a közigazgatási szankciórendszer nem tud kellő hatékonyságot produkálni a régészeti örökség védelme érdekében, így a büntetőjog ultima ratio jellegének meg kell jellennie, de a jelenlegi keretekhez képest átgondoltabb és elméleti szempontból megfontoltabb formában. A jogalkotó megalkotta ugyan a kulturális örökség, ezen belül a régészeti örökség elemeit védő büntetőjogi tényállások körét, de tette ezt – véleményünk szerint – elnagyolt módon és átgondolatlan dogmatikai alapokra helyezve.

Az általunk javasolt megoldás tartalmazza, hogy a régészeti lelőhelyet érintő diszpozíciókat a jelenlegi szabályozáshoz képest eltérő dogmatikai alapokra kellene helyezni, így megalkottuk a régészeti lelőhely rongálása diszpozíciót. A régészeti lelőhely mint speciális elkövetési tárgy kiemelését javasoljuk a vagyon elleni bűncselekmények minősített esetei közül, illetve eltérő jogi tárgy alapján látjuk indokoltnak megszerkeszteni az ezzel kapcsolatos tényállásokat a Btk. XV. fejezetében.

Tanulmányunkban arra kerestük a választ, hogy a régészeti lelőhelyek büntetőjogi védelme milyen szempontból és milyen okból szorul korrekcióra és reményeink szerint dogmatikailag indokolt és átgondolt választ tudunk erre adni munkánk eredményeként.

NÉMETH ZSOLT

A közösségek méltóságának büntetőjogi védelme – közösség elleni izgatás és az ún. „gyűlöletbeszéd”

(KONZULENS: DR. ILIA PÉTER)

Kutatásom arra irányult, hogy az egyes közösségek méltóságának büntetőjogi védelmét vizsgáljam, mivel jelenleg nincs olyan, a Btk.-ban szereplő tényállás, amely e jogot megvédené. A kutatás normatív alapja – többek között – a 30/1992. (V.26.) AB határozat, amely kijelenti, hogy a közösségeknek van méltósága és akár büntetőjogi védelemre is jogosult. Kutatásom során a közösség elleni izgatás tényállását vizsgáltam, valamint három, e tárgykörben elfogadott törvényjavaslatot, ill. az ezeket megsemmisítő alkotmánybírószági határozatokat.

A jelenleg hatályos szabályozás és az Alkotmánybíróság elmúlt húsz évben kialakult gyakorlatának kritikai vizsgálatával arra kívánok rámutatni dolgozatomban, hogy az egyes közösségek méltóságának – méltatlanul – nincs megfelelő büntetőjogi védelme, de sajnos a különböző gyűlölködő, gyalázkodó, kirekesztő megnyilvánulások – amelyek egyébként nem érik el a közösség elleni izgatás szintjét – ezt szükségessé tennék. A szakirodalom feldolgozása mellett és erre támaszkodva saját, szubjektív véleményemet is megfogalmaztam, amellyel a változtatás és az újragondolás mellett érveltem és kiemeltem a jelenlegi szabályozás és alkotmánybírószági, ill. rendes bírói gyakorlat előnyeit és hátrányait. Kutatásom eredményeit a dolgozat de lege ferenda részében fejtem ki, amely a korábbi részek kritikai elemzésén alapul és az itt feltett kérdésekre próbálok választ adni: szükséges-e a kriminalizálás? A polgári jogi szabályozást nem tartom megfelelőnek, a közigazgatási jog szabályozási területe megfelelő lehetne, de már oly mértékben kialakult és elterjedt a gyűlöletbeszéd, hogy a szükséges és arányos büntetőjogi szabályozás – véleményem szerint – mára már elkerülhetetlenné vált. Milyen büntetőjogi szabályozás lenne a megfelelő? Elegendő a közösség elleni izgatás tényállásának megváltoztatása vagy teljesen új tényállás szükséges?

Meglátásom szerint egy új szabályozás lenne kívánatos, mivel a közösségek méltóságát jelenleg egyetlen tényállás sem védi, valamint a közösség elleni izgatás jogi tárgyai sem tartalmazzák ezt a fontos alapjogot. A megfelelő törvényi szabályozásra azért is lenne szükség, mivel ez adna lehetőséget az Alkotmánybíróságnak arra, hogy az eddigi, közel két évtizedes gyakorlatát újragondolja és azt a jelenlegi viszonyokhoz alakítsa. Ez bekövetkezni látszik, mivel a holokauszt-tagadás tényállását nem semmisítette meg, viszont az eddigi gyakorlata alapján ez lett volna a logikus. Kutatásom eredményének tartom a téma komplex vizsgálatát, valamint a szakirodalmon és saját véleményemen keresztül az egyes problematikus részterületek kihangsúlyozását és kritikai elemzését, valamint az ezekből lesűrhető konzekvenciák, de lege ferenda javaslatokban való megfogalmazását.

AGÓCS ÁKOS

A favor testamenti elv érvényesülése Plinius leveleiben

(KONZULENS: PROF. DR. JAKAB ÉVA)

A dolgozat válogatva Plinius leveleiből, a végintézkedésen alapuló örökléssel foglalkozik, azon belül is a *favor testamenti* elv érvényre jutásával. Ezt hat részre tagoltan teszi, úgy hogy közben megpróbál egy összegzést adni arról, hogy összehasonlítva hatályos jogunkkal, itt is elsősorban a Pk. 82. sz állásfoglalással, milyen különbségek és hasonlóságok fedezhetőek fel.

Az első, bevezetés jellegű részben, feltárja a téma alapjait, többek között azt, hogy mit tekinthetünk végrendeleti öröklésnek, mi egyáltalán a végrendelet és mi az a végrendelet értelmezés. Ezután, egy rövidebb részben azt taglalja a dolgozat, hogy a végrendelet értelmezésben mit tekinthetünk igazán problémásnak. A dolgozat ebben a részében felvázolja a *verbe-voluntas* vita alapjait is. A dolgozat harmadik részében, már magával a *favor testamenti* elvvel foglalkozik a dolgozat, egy Pliniusi levélen keresztül bemutatja, hogy mi a *favor testamenti* elv, milyen hatása van, és egy másik levélből vett jogeseten keresztül azt is, milyen értelmezési segédeltet használnak még a feltárás során. A negyedik részben, több levélből vett jogeseteken keresztül azt mutatja be a dolgozat, hogy milyen korlátjai vannak a *favor testamenti* elv érvényesülésének. Az ötödik része a dolgozatnak egy exkurzus, kitekintés egy különleges, ám a témához csupán marginálisan kapcsolódó kérdésre. Ez pedig az, hogy ha létezik egyáltalán, milyen feltételekkel tudnak a szolgák végintézkedni. Emellett kitér még a felszabadítottak kérdéskörére is ebben a részben a dolgozat. Mindkét kérdéskört természetesen Plinius levelein keresztül mutatja be a dolgozat.

A dolgozat utolsó része összefoglalás jellegű, melyben az addig leírtak kerülnek összegzésre és rendszerezésre. Ebben a részben próbál a dolgozat választ nyújtani azokra a kérdésekre, amelyeket az első részben felvetett.

AMÁN ILDIKÓ

A büntetőjog elvei Magyarországon és a Német Birodalomban a 13–14. században.

Különös tekintettel a 14. század első felére

(KONZULENS: PROF. DR. BALOGH ELEMÉR — PROF. DR. BLAZOVICH LÁSZLÓ)

A Tudományos Diákköri dolgozatomban igyekeztem egy átfogó képet adni arról a középkori gondolkodásról, amely meghatározta a büntetésnek és a büntethetőségnek a gondolatát.

Fontosnak tartottam kiemelni a különböző büntetési nemeket, hiszen ezek kényszerítették rá az egyént arra, hogy betartsa a törvényekben elrendelt tiltásokat. A büntetéseknek több fajtája létezett, de itt ezek közül kettőt akartam kiemelni, a halálbüntetést és a vagyoni kártérítést. Az első a legsúlyosabb a büntetések közül, hiszen ez az elítélt életének az elvételét jelentette, ezen felül a legszélesebb körben alkalmazott eljárás volt. A középkorban, a későbbi időszakhoz képest gyakrabban sújtottak halálbüntetéssel, de az is előfordult, hogy szinte kizárólag azt alkalmazták. Csak úgy tudtak differenciálni, ha a kivégzés módjában tettek különbséget (egyszerű halálbüntetés, minősített halálbüntetés és minősített végrehajtású halálbüntetés). A vagyoni kártérítés a középkorban még nem volt olyan elterjedt, mint manapság, de azért az is előfordult, hogy ezt alkalmazták. Erre példa, amikor hatalmaskodáskor az elkövetőt fej- vagy jószágvesztő ítélettel sújtották. Fővesztő ítéletek megvalósítására e magánjogi bűncselekményi kategóriánál nem nagyon akadt példa, hiszen a jogsértő személy érdeke is azt diktálta, hogy az ítélet végrehajtása ne történjen meg. A kártérítésnek több variánsa alakult ki: pénzbeli, vagyoni, egyéb értékek átadása, teljesítés szolgáltatása, egyházi bűnbocsánat, börtön. Ezek közül a leggyakoribbaknak a pénzbeli- vagy vagyoni kompenzációt lehet tekinteni, ezt az Anjou-kori oklevelek szépen bemutatják.

A fentihez hasonló gondolkodásmódban, a dolgozatomban végigtekintettem a Szász és Sváb tükörben fellelhető kompozíciókat. A Szász tükör a 13. század közepének a felében íródott, németnyelvű területen. A Német Birodalom tartományokból állt, és a mű szerzője ezt a tartományi jogot jegyezte le (Szász- és Sváb tükör). Itt is kiemelt szerepet kapott a kártérítésből eredő bűncselekmények megbüntetése. Ha valamilyen kárt okozott a személy, akkor köteles volt azt megtéríteni, de ezt az összeget mindig a károsult jogállása határozta meg. Ez mindenhol így volt Európában, így nálunk is.

A dolgozatomban a hatalmaskodás (magánbűncselekmény) általános büntetési kategóriájaként igyekeztem bemutatni a kártérítést. Hiszen a sértő és sértett számára egyaránt az ésszerűség és hasznosság volt a legfontosabb, így a fővesztő ítélet végrehajtása nem jelent meg gyakran, ugyanis ez egyik személy számára sem számított előnyösnek. Láthatóan, majd számos példát láthatunk az okleveles anyagból a fentebb leírtakra.

BANKOVICS JOACHIM GÉZA

A magyar társasági jog reformja és európai integrációja – az 1930. évi V. törvény

(KONZULENS: PROF. DR. HOMOKI-NAGY MÁRIA)

Az 1930. évi V. törvényt megelőzően a kereskedelmi jogon belül a kereskedelmi társaságokra vonatkozó szabályokat először az 1840. évi törvények, majd az 1875-ös Kereskedelmi törvény (Kt.) tartalmazták. Ezek a közkereseti társaságot, betéti társaságot, szövetkezetet és a részvénytársaságot iktatták be hazánk jogrendszerébe. A nemzetközi jogalkotásban először 1844-ben Angliában, majd Németországban 1892-ben jelent meg egy újabb társasági jogi forma, amely ötvözte az eddigi fajták legjobb elemeit a középszintély kihasználatlan tőkéjének a gazdaságban való mozgásba lendítéséhez. Az osztrák törvényjavaslat megfogalmazásában „részvénytársaság részvény nélkül, betéti társaság beltag nélkül, közkereseti társaság korlátlan felelősség nélkül”, Doroghi Ervin szerint pedig „szövetkezet állandóan változó tőke nélkül”.

Az 1925. évi francia törvényhozás szintén bevezette ezt az új, *korlátolt felelősségű társaságot*, amely Elzász-Lotaringia visszakerülésével is összefüggésben van, ugyanis az ottani német GmbH-k kapcsolatba kerültek a francia jogrendszerrel. Ekkor már felhasználhatták a gyakorlati tapasztalatokat és a német jogtudomány eredményeit az új társasági forma szabályozása tekintetében, így született meg az 1925. március 7-ei törvény a korlátolt felelősségű társaságokról.

Elsősorban ezt az új francia törvényt használták fel mintaként a magyar gazdaságba való bevezetéséhez. Kuncz Ödön készítette el a törvénytervezetet, amely egy további hiányzó társasági fajtát is bevezetett, ez pedig a *csendes társaság*. Az európai törvényhozásokban már a kereskedelmi jog első kodifikációja alkalmával szabályozást nyert ez az intézmény. Az 1804-es francia Code de commerce három társasága közül a harmadik volt a közkereseti és a betéti mellett. Ehhez a francia és a már továbbfejlesztett német Handelsgesetzbuchéhoz képest a magyar változat akképp lett meghatározva, hogy „ha valaki másnak kereskedelmi vállalatában, anélkül, hogy kifelé tagul jelentkezne, vagyoni betéttel úgy vesz részt, hogy azt a vállalat tulajdonosának rendelkezésére adni köteles, csendes társaság áll elő”.

A magyar Kft-törvényhez a jogalkotónak azonban további célja is társult a kistőke mozgósításán és az európai jogintézmények harmonizálásán kívül – ez pedig a felügyelőbizottságokra vonatkozó szabályok szigorítása és a szakképzett hites könyvvizsgálói kar létrehozása.

FODOR ANTAL

Korrupció a Római Birodalomban – különös tekintettel Cicero Verres ellen mondott beszédeire

(KONZULENS: PROF. DR. JAKAB ÉVA)

A köztársaság korának alkonyán a római államszervezet alkalmatlanná vált számos társadalmi probléma áthidalására. Ilyen kérdés volt a provinciai tisztviselők korrupciója. Az erkölcsös hatalomgyakorlás számonkérhetetlenné vált, nem létezett intézményes keret, amely védelmet biztosított volna a provinciák lakossága számára. Emellett Róma folyamatos nyomása nehezedett tisztviselőire az örökös gabonahiány mérséklésére, amely szintén a provinciák kizsákmányolásával járt, még ha legálisnak is volt mondható.

Cicero Verres ellen mondott beszéde alapján vizsgálat alá vesszük a korrump tisztviselői magatartáshoz kapcsolódó bűncselekményi tényállásokat és azt, hogy Verres esetében ezen cselekmények mennyiben valósultak meg. Ennek során kitér a dolgozat a köztársaság végén működő büntető törvénykezés intézményeire és annak változásaira, valamint a Cicerói vád és a Hortensiusi védelem jogász érvelésére.

A dolgozat célja, hogy bemutassa a felelősségre vonás nehézségeit, ezáltal megállapítva azt, hogy a jogbiztonság sokáig csak kívánalom maradt a Római Birodalom lakói számára.

KECSKÉS TAMÁS

A Délvidék magyar gyökerű büntetőjoga a Szerb-Horvát-Szlovén királyság idején

(KONZULENS: PROF. DR. HOMOKI-NAGY MÁRIA)

A magyar jog története valójában nem fejeződött be Trianon után az elszakított részekben sem. A munka célja e jelenség bemutatása egy konkrét példán, nevezetesen a Szerb-Horvát-Szlovén Királysághoz került területek büntetőjogán keresztül.

Az első délszláv államot ugyanis jogi partikularizmus jellemezte, ami abból adódott, hogy minden területen az egyesülés előtti jogrendszer maradt hatályban. Az országban így hat különböző jogi régió jött létre, amelyek saját bírósági szervezettel is rendelkeztek önálló, a többitől teljesen függetlenül működő bírói fórumokkal az élen. E dolgozat azon területek büntető anyagi jogával foglalkozik részletesen, amelyek korábban Magyarországhoz tartoztak, és ahol továbbra is elsődlegesen a magyar joganyag került alkalmazásra.

A dolgozat központi részét a terület büntető-jogforrásainak ismertetése jelenti. Először a hatályban maradt magyar jogszabályok bemutatására kerül sor (Csemegi-kódex, Első Büntetőnovella, Kihágási Büntetőtörvénykönyv). Ezek azonban nem voltak kizárólagos alkalmazásban, hiszen elfogadásra kerültek olyan büntetőjogi relevanciájú törvények, melyek hatálya az egész országra kiterjedt. Ráadásul olyan szerb jogszabályok hatályát is kiterjesztették az állam teljes területére, amelyek még az egyesülés előtt keletkeztek. A jogszabályokon túl fontos jogforrásnak bizonyultak a Délvidék legfőbb bírói fórumának, a Semmitőszék B. osztályának határozatai is, amelyek kötelező erővel bírva az alsóbb bíróságokra továbbfejlesztették a területen alkalmazott joganyagot. E terület gyakorlatának bemutatására elsősorban a bírói korrekcionális alkalmazásán keresztül kerül sor.

Bár az alsóbb bíróságok ítéletei nem bírtak a büntetőjog szempontjából akkora jelentőséggel, mint a legfőbb fórum döntvényei, mégis sor kerül munkájuknak rövid bemutatására a Zentai Királyi Járásbíróság gyakorlatán keresztül a Szabadkai Királyi Törvényszék érintésével. Mindez azért mutatkozik szükségesnek, hogy igazolásra kerüljön az előző fejezetekben ismertetésre kerülő jogszabályok alkalmazása.

Az említetteken túl a témakör alaposabb megismeréséhez szükséges háttérismeretek sem maradnak ki, mint az események történeti háttere, az országban jelen levő partikularizmus általános jellemzői és a jogegyesítési törekvések, valamint a bírói szervezet bemutatása.

A dolgozat zárásaként említésre kerülnek a kutatás további lehetséges irányai is.

KEREKI ÁDÁM

A bírói függetlenség alaptörvényének országgyűlési vitája

(KONZULENS: PROF. DR. HOMOKI-NAGY MÁRIA – DR. VARGA NORBERT)

Dolgozatomban az 1869. évi IV. törvény bírói függetlenséggel kapcsolatos szakaszainak országgyűlési vitáját elemeztem. Kutatásaim során mindenekelőtt megvizsgáltam a bírói függetlenség fogalmát, több jogtudós (Varga Ferenc, Csánk Béla, Degré Alajos) véleményének a figyelembe vételével, valamint az intézmény múltját a magyar igazságszolgáltatásban. Ezek során arra a megállapításra jutottam, hogy a bírói függetlenség fejlődésének kezdete a XV. századra tehető. Az évszázadok során kialakult biztosítékok kezdetlegesebbek voltak, és a legtöbbjüket nem tartották be a hatalom aktuális birtokosai. Azonban, mindezek ellenére alkalmasak voltak arra, hogy megismertessék a bírakat a bírói függetlenséggel, valamint megfelelő alapot nyújtsanak a későbbi törvényi szabályozásnak. Ez a törvény az 1869. évi IV. tv. volt.

Kutatásaim során áttekintettem a jogszabály előéletét. Az országgyűlési naplókat alapul véve megvizsgáltam a képviselői hozzászólásokat a bírói függetlenséggel kapcsolatos kérdések tárgyalásánál. Ezzel a módszerrel próbáltam meg bemutatni a bírói függetlenség intézményét, amely a jog és a politika mellett formálódott. Dolgozatomban többször építke a képviselői hozzászólásokra, valamint bemutatom a kormánypart és az ellenzékiek táborának véleményét az adott kérdéstről. A képviselőházi és főrendiházi naplók felhasználása azt a célt szolgálta, hogy ezek alapján megállapítsam milyen elvek vezérelték a jogalkotókat, mennyire játszott szerepet a politika, és mennyire a jog a törvény megalkotásában. Az országgyűlési viták tükrében egyértelmű, hogy a kormánypart és az ellenzék álláspontjának hol eltérő, hol esetleg megegyező volta alakította ki azt a törvényi szöveget, amely a 19. század polgári alkotmányosságát jellemezte Magyarországon.

Az elméleti kérdések elemzését jól szolgálta az a néhány eset, amely a mindennapi gyakorlatban világított rá az összeférhetlenség kérdéskörének vitatott gyakorlatára.

KUPECKI NÓRA

Házasságtörés bűncselekménye a klasszikus római jogban

(KONZULENS: PROF. DR. JAKAB ÉVA)

Dolgozatom témája a házasságtörés büntetése (*lex Iulia de adulteriis coercendis*) az Augustus-korabeli Rómában, kitékintéssel az akkori szociológiai–társadalmi viszonyokra, különös tekintettel a család, és a családtagok jogállására. Ezt a kérdéskört rendkívül izgalmasnak és sokrétűnek találok, mivel érdekel a nemi bűncselekmények római és jelenkori szabályozásának különbsége.

A római jog leginkább a magánjogi szférával foglalkozott, ezáltal kissé háttérbe szorítva a büntetőjogot. Ebből kifolyólag viszonylagosan kevés szakirodalom áll rendelkezésre a megadott témában. Éppen ezért tekintettem külön kihívásnak a D. 48,5 (*De adulteriis*) titulus magyarra történő fordítását, továbbá mivel eddig nem született rendszerezett, átfogóan feldolgozott mű a magyar romanisztikában ebben a témában, munkám hiánypótlásnak szánom.

Felépítését tekintve dolgozatom a római család bemutatásával kezdődik, kitérve a házasság jogi szabályozásának változásaira, az augustusi családjogi törvényhozáshoz vezető társadalmi okokra, és a már meghozott, részletes szabályokra. Ezt követően az *adulterium* Augustus előtti szabályozását mutatom be, majd a *lex Iulia de adulteriis* rendelkezéseit a házasságtörésről – kiemelve, hogy mekkora változást hozott a családi életben – kitékintéssel a *stuprumra* vonatkozó szabályokra. Majd az eljárásjog részletes leírása következik, kitérve az elkövetők személyének ismertetésére. Mindezek után a házasságtörés büntetésének pontos bemutatása következik, különös tekintettel a *ius occidendi*-re, végül a tanulmány zárásaként az egyéb szexuális jellegű bűncselekmények ókori szabályozását vetem össze röviden a hatályos joggal.

SÁNTA DÓRA

A kártérítés intézményének fejlődése és szabályozása a bírói gyakorlat tükrében a polgári korban

(KONZULENS: PROF. DR. HOMOKI-NAGY MÁRIA)

A dolgozatban a magánjog egyik, talán legfontosabb intézményének, a kártérítésnek a bemutatására kerül sor. A polgári korban, azaz az 1848. évi törvények hatására, valamint a kiegyezést követő évtizedekben indult el, illetve fejlődött ki Magyarországon a magánjog dogmatikájának rendszere. Ez elsősorban a jogtudósoknak volt köszönhető (pl. Kolosváry, Ókrös, Zlinszky, Grossschmid, Frank, Szladits), akik a rendi magánjog alapvető jogintézményeinek felszámolása után, a szokásjogi szabályok és az egyes törvényekben megfogalmazott normáknak a felhasználásával, egy, a modern kor igényeinek megfelelő magánjogi dogmatikai rendszert állítottak fel.

Ez a rendszer elsősorban a német magánjogi szakirodalom ismeretének köszönhetően, már a pandekta rendszeren nyugodott. Természetesen e professzorok egymás munkáit ismerve, mégis egymástól függetlenül alakították ki nézeteiket, s fogalmazták meg az egyes magánjogi jogintézményekkel kapcsolatos elképzeléseiket.

E rendszeren belül a kártérítés intézménye szoros összefüggésben áll a magánjog felelősségi rendszerével. Így a kártérítés jogintézményének szabályozása elválaszthatatlan volt a magánjogi felelősségi rendszertől.

Miután e területen a korábbi évszázadokból csak a bírói gyakorlat ismerete áll rendelkezésre, jogászaink a római jogi és a német – pandekta jogi ismeretekre támaszkodva törekedtek egy új rendszer felállítására.

Dolgozatomban arra tettem kísérletet, hogy az egyes magánjogászok nézeteit hasonlítsam össze a kártérítés témakörében, miközben a magánjogi döntvénytárakban fellelhető bírói gyakorlatot ütköztettem az elméleti jogászok nézeteivel. A bírói gyakorlat megismerésére a 19. század utolsó harmadában sajnos a levéltári források nagyon hiányosak. Sok helyen a polgári törvényszékek iratait megsemmisítették. Ezért kutatásaimban elsődlegesen döntvénytárakban rögzített esetekre hagyatkoztam.

Az elméleti munkákban megfogalmazott tételek és a döntvénytárakban fellelhető ítéletek összevetésével megállapítható, hogy a 19–20. század fordulóján a kártérítés jogintézményének szabályai miképpen fejlődtek.

SZIGETI TAMARA

A Jászkun Kerület bíraskodási gyakorlata a gyilkosságok vonatkozásában 1844–48 között

(KONZULENS: PROF. DR. BALOGH ELEMÉR)

Kutatásom témája a 19. század közepének egy kis időszakát öleli fel a Jászkun Kerület büntetőbíráskodásának gyakorlatából, melyet - korabeli elnevezéssel élve - a gyilkosságok feletti ítélkezés alapján mutatok be. Két dolog is indokolja, hogy erre a témára esett a választásom: egyrészt a később ebből a Kerületből létrehozott megyéből származom és fontosnak tartottam ebből kifolyólag, hogy nagyobb betekintést nyerjek ennek a területnek a jogtörténetébe; másrészt felkeltette az érdeklődésemet az a kérdés, hogy napjainkhoz képest, az akkori világban milyen megvalósulási módjai és elnevezései voltak ennek a bűncselekménynek.

A dolgozatomban megpróbáltam rávilágítani a bírósági rendszer bemutatásán keresztül a gyilkosságok alakulására az ország ezen kis szegletén, példaként felhozva olyan eseteket, amelyek szemléltetésül szolgálhatnak a gyakorlat szempontjából és amelyek felkelthetik az érdeklődést a téma iránt azokban, akiket a büntetőjog történetének e korai szakasza eddig nem foglalkoztatott. Az ország ítélkezési gyakorlata és a 18-19. században e téren folyó egységesítési, korszerűsítési munkálatok közötti kapcsolat fennállásának igazolására a tervezetek és a javaslatok ide vonatkozó részeinek rövid bemutatása szolgál, lehetőséget teremtve az összehasonlításra.

A kutatásom során arra a megállapításra jutottam, hogy a gyilkosságok elég változatos módokon jelentek meg, és a büntetésükre sem volt teljesen egységes ítélkezési rendszer, inkább csak az alapjai voltak lefektetve. Ragaszkodtak a régi törvényekhez, noha ezek alkalmazását már próbálták szabályozni a kor megfelelő viszonyaihoz igazítva, például kevésbé alkalmazva a ténylegesen végrehajtott halálbüntetések elrendelését. A büntetési tételek vonatkozásában is változatosságot lehetett felfedezni, ugyanis a fogság, a közmunka és a pénzbüntetés egyaránt szerepet játszott az ítéletek meghozatalakor. A nemesek kiváltságainak felszámolására egyre több törekvés mutatkozott, legalábbis a törvény előtti esetekben.

Kutatásaim során arra az eredményre jutottam, hogy a kor társadalmi elvárásainak többé-kevésbé megfelelően az egységesség felé irányuló ítélkezési rendszer kidolgozására törekedtek.

ANTALI DÁNIEL GÁBOR

A két bolygó kincse – A vízhez való jog szabályozása nemzetközi és nemzeti szinten

(KONZULENS: PROF. DR. TRÓCSÁNYI LÁSZLÓ – DR. MAJSA DÓRA)

Kialakulóban van az emberi jogok újabb eleme, amely önállóul, kiszakad az élethez és emberi méltósághoz való jogból, az egészséghez való jogból, valamint a környezethez való jogból. A nemzetközi dokumentumok egyelőre nem foglaltak egyértelműen állást abban, hogy ez az új, vegyes jellegű jog önálló jog-e vagy derivátum. A vízhez való jog vegyes jellege abban határozható meg, hogy bizonyos szempontból az alanyi jogi jelleg erősebb (élet alapvető feltétele – élethez való jog előfeltétele), másfelől viszont az intézményvédelmi oldala (vízszolgáltatás megszervezése, csatornázás, fenntartás, árazás stb.) a hangsúlyosabb. Utóbbi megközelítésből a szociális jogok sajátját viseli magán, miszerint a két oldal szorosan kapcsolódik egymáshoz.

Vitatott tehát önálló emberi jogi jellege. Az azonban vitathatatlan, hogy az élethez és emberi méltósághoz való jog minimális tartalmi elemeként elismerik, továbbá felismerték a társadalmi – gazdasági egyenlőtlenségek kialakulásában játszott szerepét.

Ezen jog lényegének meghatározása során a nemzetközi egyezményektől a nemzeti jogalkotásig kívánom vizsgálni e jog szabályozásának módjait és annak geneziséjét.

BORBÉNYI LAURA BIANKA

Hadilábon az Alkotmány, avagy a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek alkotmányos pozícionálásának problematikája

(KONZULENS: DR. HARANGOZÓ ATTILA)

Kutatásom, illetőleg dolgozatom keretén belül a fegyveres testületek, különösen a Magyar Honvédség alkotmányos pozícionálásával, az egyes hatáskörökből fakadó jogi kérdések és az irányítás problematikájával kívánok foglalkozni. Témaválasztásom oka élénk érdeklődésem a katonai szervek iránt, célom pedig az, hogy felhívjam a figyelmet az alkotmányos szabályozás egyenetlenségeire, hiányosságaira, és feltárjak az ebből származó nehézségekre több, a normákat figyelembe vevő megoldást.

Munkámban elsősorban a Magyar Honvédség Alkotmányban elfoglalt helyzetét kutatom, melynek során kiindulópontom az Alkotmány szövege. A pozícionálás kérdéskörében vizsgálom továbbá a Magyar Honvédség kapcsolatát az egyes hatalmi ágakkal, így a köztársasági elnökkel, a Kormánnyal, az Országgyűléssel, az ügyészséggel, illetőleg a bírósággal.

Dolgozatom központi kérdése az, hogy megfelelő-e az alkotmányos szabályozás, melyre a választ tudományos munkák és kapcsolódó törvények, AB határozatok és egyéb jogszabályok vizsgálatával, értelmezésével, összevetésével kaptam meg. Ennek alapján következtetésem az, hogy a Magyar Honvédség nem tekinthető önálló hatalmi ágának, viszont úgynevezett alkotmányos alrendszerként képez a hatalmi ág rendszerének kapcsolódási pontjában, mivel a jogállamiság és szakmaiság követelményei alapján indokolt, hogy bizonyos autonómiával rendelkezzen.

Ezt követően a kutatásom annak tényében folytatom, hogy Magyarország az Észak-atlanti Szerződés Szervezetének (NATO) tagja, ebből kifolyólag a belső normák nem lehetnek közömbösek a szövetségi rendszerrel illetően. Ennek ellenére azonban arra a következtetésre jutottam, hogy a magyar szabályozás nem alkalmazkodott még megfelelően, ami már alkotmányi szinten is változtatásokat igényel.

Végezetül összegzésképpen azon meglátásomból kiindulva, hogy az Alkotmány Magyar Honvédségről és a rendvédelmi szervekről szóló fejezete nem tekinthető kielégítőnek és átfogónak, a fegyveres testületek és a rendvédelmi szervek kapcsolatának előzetes rövid elemzését követően egy általam megfogalmazott és ideálisabbnak tartott fejezet megszerkesztésével zárom pályamunkámat.

A kutatás végső következtetéseképp úgy gondolom, a fegyveres testületek, rendvédelmi szervek jelenlegi szabályozása az Alkotmányban nem éri el azt a szintet, mely egy alaptörvényhez méltó, és ez véleményem szerint a jövőben fontos kérdést kell, hogy jelentsen a jogalkotó számára, mindenképpen figyelembe véve a jogállás, mint alkotmányozási követelmény rendezését is.

DAKÓ NIKOLETT – GULYÁS NÓRA – SZAKÁLY ZSUZSA

Közhatalmi tevékenységgel okozott károkért való felelősség

(KONZULENS: DR. TÓTH JUDIT)

Alkotmányjogi tanulmányaink során figyeltünk fel arra, hogy bár a hazai jogalkotás során történnek hibák, még sincsen a magyar jogrendszerben megfelelő jogintézmény az esetleges jogalkotási hibák miatt létrejövő károk reparációjára.

Kutatásaink alatt azt tapasztaltuk, hogy a kérdéskör szabályozatlansága miatt a rendelkezésre álló források mennyisége igen csekély. Az általunk fellelt Alkotmánybírósági határozatok, bírósági határozatok, cikkek, tanulmányok, értekezések valamint az Európai Bíróság ide vonatkozó joggyakorlatának áttekintése során arra a következtetésre jutottunk, hogy méltatlanul mellőzött a terület.

Elsőként a törvényalkotás során keletkezett felelősség témakörét dolgoztuk fel egy olyan szempontrendszer segítségével, mely a vizsgált terület komplex elemzését tette lehetővé a jogszabály megalkotójának, a felelősségre vonásra jogosult szervnek, az alkalmazható szabályanyagnak, valamint a jogkövetkezménynek az áttekintésével. Majd a helyi rendeletalkotás szintjét elemeztük ezen kérdések segítségével, valamint egyes esetek bemutatásával. Ezután a jogalkalmazási felelősség területét tekintettük át, végigvezetve a felelősségi kör folyamatos beszűkítését a joggyakorlatban. Ezt követően az Európai Unió esetjogán keresztül vizsgáltuk átfogóan a témát, hiszen az Európai Bíróság joggyakorlatában több évtizede jelen vannak ilyen témájú ügyek, melyek értékes például szolgáltak kutatásaink során. A vonatkozó alkotmánybírósági és legfelsőbb bírósági joggyakorlatot is figyelembe véve folytattuk az elemzést.

Felvetődött bennünk a kérdés, hogy miként lehetne szabályozni a vizsgált területet, így született meg az az elképzelés, mely szerint szükséges lenne alkotmányi és törvényi szinten is pótolni ezen hiányosságot. Ezért egy de lege ferenda-javaslattal próbáltunk megoldást találni erre a szenzitív kérdésre, melynek segítségével a közhatalmi tevékenységgel okozott károk keletkezése esetén megfelelő fórum állna rendelkezésre a károsult számára az igényérvényesítésre.

DEÁK IZABELLA

A közigazgatási bíraskodás önállóságának dilemmái

(KONZULENS: DR. KASZA PÉTER FERENC)

Tanulmányom tárgyává a közigazgatás egyik örökzöld témáját, a közigazgatási bíraskodást választottam. Választásom azért esett a rendszerváltás mostohagyermekére, mert mint látni fogjuk, ez még mindig egy megoldásra váró feladat, melyet jogtudósaink unszolására is honatyáink egyre csak halogatnak. Hiába van régóta Magyarországnak közigazgatási bíraskodása, Madách szavaival élve mégsem mondhatjuk el, hogy „Be van fejezve a nagy mű, igen. A gép forog az alkotó pihen.” A téma terjedelme miatt azonban nem a közigazgatási bíraskodás egészét fogom bemutatni, csupán egy szegmensét: önállóságának kérdéseire keresem a válaszokat.

Mielőtt ennyire előre szaladnánk a téma kifejtése érdekében dolgozatom elején szükséges a közigazgatási bíraskodás kialakulását, fejlődési vonalát röviden vázolni, hogy honnan hová lettünk. Mivel olyan jogintézményt mutatok be, amelyet országunk jogrendszere 1896-tól 1949-ig, 1957-től napjainkig – 1991-től az alkotmányos berendezkedésünknek megfelelően, de a szocializmus korszakában lerakott alapokon – ismer. Talán éppen ezért a kettősség miatt is nehéz az önállóság kérdéseit kutatni... A történeti fejlődés bemutatása során a korábbi jogszabályokon túlmenően az adott korszakok meghatározó szerzőinek a témát érintő műveit is igyekeztem összegyűjteni.

Történeti áttekintés után az európai modellekkel, majd az Európai Unió szabályozásával való kapcsolatokat, megfelelőségeket keresem.

Az előzmények feltárása után jöhetnek a statisztikai adatokkal tűzdelt önállóság problémái: szükséges-e az önálló közigazgatási bíróságok felállítása? Ha igen, hogyan is kellene az önállóságukat elérni? Elegendő a szervezeti önállóság megteremtése, vagy eljárásjogi és szakmai önállóság is meg tudná teremteni a kívánt célt? Ezek a legfontosabb kérdések, amelyekre a ma ismert neves jogtudósok műveinek segítségével válaszokat keresek, de a válaszok és megoldási javaslatok, valamint az én közigazgatási bírósági modellem derüljenek ki az Olvasó számára a tanulmányom elolvasása után...

OROSZI ATTILA

A köztisztviselők fegyelmi felelőssége

(KONZULENS: DR. KASZA PÉTER FERENC)

OTDK dolgozatom témájaként a köztisztviselők fegyelmi felelősségét választottam. A fegyelmi felelősség mint felelősségi alakzat hosszú múltra tekint vissza jogunkban, már a dualizmus időszakában is megjelent a köztisztviselők vonatkozásában. Természetesen más szabályozások is tartalmaznak olyan felelősségi alakzatot, melyet fegyelmi felelősség névvel illetnek, mégis a fegyelmi felelősség a köztisztviselők sajátja, történelmileg náluk jelent meg először.

Dolgozatomban kezdetnek megvizsgálom, hogy egyáltalán ki minősül köztisztviselőnek. Mivelhogy ha a köztisztviselők fegyelmi felelősségéről beszélünk, először meg kell vizsgálni a felelősség alanyát. Dolgozatom ezen első részében górcső alá veszem az ide vonatkozó jogszabályokat, a dualizmus korától a hatályos jogszabályokig. Ebben a részben megvizsgálom egy-két külföldi modellt is, külföldi országok közszolgálati rendszerét, hogy máshol miként oldják meg ezt a szabályozást. Nevezetesen Svédországot, Nagy-Britanniát és Franciaországot teszem vizsgálat tárgyává.

Dolgozatom második részében a fegyelmi felelősséggel foglalkozom dogmatikai vonatkozásában. Ezen részben összevetem a fegyelmi felelősséget az etikai, a büntetőjogi, és az anyagi avagy kártérítési felelősséggel. Megvilágítom a legfontosabb eltéréseket ezen felelősségi alakzatok között.

Dolgozatom harmadik része foglalkozik a voltaképpeni szabályozással. Csoportosítva, történelmi koronként haladva vizsgálom, hogy mikor milyen szabályozás vonatkozott a köztisztviselőkre a fegyelmi felelősség tekintetében.

Első csoportban a felelősségre vonás alapját vizsgálom, tehát hogy mikor mit tekintettek olyan kötelezettségzegésnek, ami fegyelmi felelősséget válthatott ki. Ezen részben látni lehet, hogy a korai szabályozás is hasonlóan rendezte a felelősség alapjául szolgáló rendelkezést, mint a hatályos jogunk.

Második csoportban a fegyelmi hatóságot vizsgálom, hogy mikor ki volt annak tekinthető. Ez természetesen nagyfokú változást fog mutatni ahogy történelmileg előre haladunk.

Harmadik csoportban az eljárás menetét teszem vizsgálat tárgyává. Megvizsgálom, hogy milyen feltételekkel indulhatott az eljárás, az hogyan folytatódott, a köztisztviselőt milyen jogok illették meg, stb.

Negyedik csoportban pedig a fegyelmi eljárás eredményeül kiszabható szankciókat vizsgálom. A szankciókat vizsgálva arra a megállapításra jutottam, hogy a hatályos törvény szakít a korábbi jogszabályok gyakorlatával: nem a konkrétan meghatározott pénzbeli szankciókat alkalmazza, hanem olyan, részben erkölcsi tartalmú büntetéseket, melyeknek a köztisztviselőre nézve komoly anyagi kihatása is van.

Végezetül, dolgozatom negyedik és egyben utolsó részében véleményét fogalmazok meg a köztisztviselők fegyelmi felelősségéről a nemrég megalkotott kormánytisztviselők jogállásáról szóló törvény tükrében. Megvizsgálom, hogy az indoklás nélküli felmondás lehetőségének a megteremtésével mennyiben van értelme még a fegyelmi felelősség jogintézménye fenntartásának.

SZÉNÁSI RÁHEL

Révbe érünk? Megerősített együttműködés az Európai Unió nemzetközi magánjogában

(KONZULENS: DR. MEZEI PÉTER)

Manapság a növekvő mobilitás következményeként egyre több határokon átnyúló, vegyes házasság születik. Azonban a családi kapcsolatok lazulása, az egyre liberalizáltabb emberi gondolkodásmód eredményeként egyre több fel is bomlik belőlük, és az Európai Unióban történt válások évenkénti számából egyre nagyobb részt jelentenek. A szabad munkaerőmozgás megvalósulásának segítése az Európai Uniónak alapvető célja, de a társadalmi következményekkel kezdetben még nem foglalkoztak kellő mértékben.

A jelenleg hatályos 2201/2003/EK Tanácsi Rendelet már nem elégséges arra, hogy orvosolja az időközben felmerült problémákat, ezért 2006-ban a Bizottság javaslatot nyújtott be a rendelet módosítására, melyet a tagállamok kulturális különbségei miatt nem sikerült elfogadtatni, sőt heves vitákat indukált. Végül 2008 nyarán kilenc tagállam úgy döntött, hogy élni kíván a megerősített együttműködés intézményének lehetőségével – ami ezen a területen egyedülálló előrelépést jelentene –, mert a módosító javaslatot megelőzően készült Zöld Könyvben felvetett problémákat valóban megoldandó feladatnak látták saját részükről. 2010-re el is készült a végleges szövegezése a megerősített együttműködésnek, mellyel kapcsolatban a Parlament egyetértési eljárásban adott ki jogalkotási állásfoglalás-tervezetet, melynek eredményeként a Tanács rendes jogalkotási eljárás szerint járhat el a különleges jogalkotási eljárás helyett, azaz a Parlammal csupán konzultálnia kell.

Kutatásomban először az alapvető elméleti és történeti hátterét vázolom fel a terület fejlődésének. A második fejezetben a lehetséges társadalmi okokat boncolom. Először abból a szempontból, hogy miért nem lehetett a kulturális különbségeket kibékíteni, azaz miért nem lehetett elfogadni a Bizottság módosító javaslatát a hatályos Rendeletre. Majd az Eurostat statisztikai adataira támaszkodva a megerősített együttműködés mellett döntő államok indítékait vizsgálom elsősorban Spanyolország és Románia példáján keresztül. Az utolsó fejezetben kerül sor a megerősített együttműködés részletesebb vizsgálatára a végleges szöveg alapján, továbbá végleges konklúzió levonására: mennyiben jelent tényleges előrelépést a tagállamoknak, s segítséget az Európai Unió valóni szándékozó állampolgárai számára.

SZABÓ GERGELY

Európa közjogi méltóságai: intézményi rivalizálás az Unióban

(KONZULENS: DR. SCHIFFNER IMOLA)

A reformfolyamatot lezáró Lisszaboni Szerződés célkitűzéseit az Európai Tanács a 2007-ben tartott ülésén az alábbiak szerint összegezte: „egy szerződést ... a fennálló szerződések változtatásaként kidolgozni, hogy ezáltal a kibővített Unió hatékonyságát, demokratikus legitimitációját, és az egységes külső fellépés koherenciáját emelni lehessen”. Hogy az elvárásokat teljesítse, a Szerződés – többek között – létrehozta az Európai Tanács elnökének és az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének tisztségét, így az Európai Unió a Bizottság elnökével és a soros elnökkel együtt négy főbb politikai vezetővel rendelkezik.

A dolgozat kiindulópontja ezen négy személy egymáshoz való intézményi – és politikai viszonya. A probléma alapja, hogy a tisztségek Szerződésekben szabályozott feladatköre esetleg eltér a vezetők valódi politikai súlyától, így teremtve politikai motivációt a közjogi méltóságok számára, hogy a Szerződések hatásköri és intézményi átfedéseit kihasználva befolyásukat más Uniók vezetői terhére növeljék, feladatkörükön túlterjeszkedjenek, és intézményi rivalizálást valósítsanak meg.

A probléma aktualitását politikai események is alátámasztják: Barack Obama amerikai elnök azért mondta le a 2010. májusi madridi csúcson való részvételt, mert az amerikai külügyminisztérium számára a Lisszaboni Szerződés változásai nyomán nem tisztázott, hogy a négy személy közül ki tekinthető „tárgyaló partnernek” uniós ügyekben.

A leírtak alapján dolgozatomban az alábbi kérdésekre kívánok választ adni: Áll-e fenn intézményi diszkrépancia Európa vezetői között? Milyen politikai erőssorrend állítható fel a közjogi méltóságok között a Szerződések rendelkezései és a gyakorlat alapján? A vázolt intézményi diszkrépancia milyen hatással van az Unió belső működésének hatékonyságára és külső fellépésének koherenciájára? Javaslat a jövőbeli szabályozást illetően: mi a megoldás a diszkrépancia feloldására a Lisszaboni Szerződés által kitűzött célok tekintetében?

Dolgozatomban összevetem az Uniók vezetői Szerződésekben rögzített feladatkörét a tisztségükből adódó politikai jelentőségükkel, az így szembeállított eltéréseket gyakorlati példákkal támasztom alá, végül sorrendet állítok fel a vezetői tisztségek között a Szerződések rendelkezései és a gyakorlat alapján. A de lege ferenda javaslatomban kritikai élel vizsgálom a diszkrépancia hatásait a Lisszaboni Szerződés célkitűzéseire, és alternatívát kínálok a jövőbeli szabályozás irányvonalaival illetően. Javaslatom szerint a diszkrépancia feloldásának záloga a politikai szereplők számának csökkentése, egyben a meglévők hatékonyságának növelése: indokolt lenne az Európai Tanács és a Bizottság elnöki posztját egy személyi vezetés alatt kell egységesíteni, megszüntetni a főképviselő intézményi átfedését a Tanács terhére, és a soros elnök stratégiai feladatkörét korlátozni.

HAJDÚ DÓRA

A fájlcsereelés elleni küzdelem egy lehetséges útja – Három a francia igazság?

(KONZULENS: DR. MEZEI PÉTER)

Vitathatatlan, hogy a fájlcsereelés korunk, az internet korának egyik legmarkánsabb jellemzője, amelynek visszaszorítását célzó intézkedések az internetező társadalmat közvetlenül érintik.

A dolgozat témája az egyik, világszerte egyre inkább elterjedő ilyen intézkedés, a „három csapás”, más néven a „fokozatos válasz” metódusának bemutatása. A dolgozat a hangsúlyt a módszer úttörőjének számító francia mintára helyezi, mivel ez nyújtotta az alapot a többi bemutatásra kerülő európai állam (Nagy-Britannia, Írország, Belgium) által bevezetett, vagy bevezetni tervezett „fokozatos válasz” rendszernek.

Mindegyik rendszerben közös, hogy a fájlcsereelés végző *internet-előfizetőket* két ízben figyelmeztetik, felhívják őket a jogsértő magatartás abbahagyására, a harmadik alkalom után azonban az internet-hozzáférésiük felfüggesztésével, vagy korlátozásával szankcionálhatók.

Kiindulópontként, a téma minél teljesebb megértését célul kitűzve a dolgozat elején egy összefoglaló található a fájlcsereelés technológiai és jogi jellemzőiről, annak társadalmi jelentőségéről.

A francia HADOPI-törvények elfogadásának hosszára nyúlt folyamata megfelelő példát nyújt a rendszerben rejlő hibák, jogilag problémás kérdések bemutatására. Egyrészt a felelősség kérdését kell megnyugtatóan rendezni, ugyanis a szankció az előfizetőt terheli, adott esetben akkor is, ha nem ő maga követte el a szerzői jogok megsértését. Másrészt pedig megoldást kell találni az internet-hozzáférés felfüggesztésének technikai és jogi kérdéseire is, amelyek közül talán az a legfontosabb, hogy kinek, mely szervnek van joga egy ilyen jellegű szankció kiszabására, figyelembe véve a személyes adatok védelmének szempontjait is.

A többi állam gyakorlatának bemutatását a dolgozat a francia mintától, mint etalontól, való eltérésként igyekszik bemutatni. Ilyen módon ismerteti az angol rendszert, amely a szó legszorosabb értelmében véve nem is igazi „fokozatos válasz”, mivel legfőbb célja a szerzői jogi jogosultak jogérvényesítésének megkönnyítése. Az ír megoldás különlegességét az adja, hogy a többi modelltől eltérően nem törvényen, hanem a lemezkiadás és a legnagyobb internetszolgáltató bírói ítélettel jóváhagyott egyezségén alapul. Utolsóként pedig a belga Szenátus elé terjesztett törvényjavaslat elemzése következik, amely okulva a francia elképzelések hibáiból már egy négyfokozatú választ kíván bevezetni.

A különböző megoldások összehasonlítása, összefoglalása után a dolgozat kísérletet tesz annak felvillantására is, hogyan, milyen módon lehetne a magyar jogrendszerben is meghonosítani a „fokozatos választ”.

HAMBALKÓ ORSOLYA – LÁSZLÓ CSABA ANTAL

MiFID Felülvizsgálat 2010 – a kereskedés átláthatóságának szükségessége és a felülvizsgálat lehetősége az új piaci körülmények között. Különös tekintettel a szabályozott piacokra és az MTF-ekre vonatkozó szabályokra

(KONZULENS: DR. BLAZOVICHNÉ DR. GELLÉN KLÁRA)

A dolgozat a 2007-ben hatályba lépett arket sin Financial Instruments Directive, azaz MiFID irányelv 2009-től tartó felülvizsgálatának témájában született. A dolgozat a kereskedés előtti valamint a kereskedés utáni átláthatóság követelményeit, szabályait vizsgálja a szabályozott piacok, valamint az MTF-ek vonatkozásában.

Megvizsgáltuk a szabályanyag aktualitását, valamint azt, hogy a 2006-ban megalkotott normák a MiFID szabályai bevezetésének következményeképpen megváltozott piaci környezetben is megfelelő jogi hátteret nyújtanak-e a kereskedés számára, különös tekintettel arra, hogy megfelelően biztosítják e a nyilvánosság számára a piac átláthatóságát.

Több esetben arra a következtetésre jutottunk, hogy rugalmasabb, innovációknak teret engedő szabályozás bevezetésére lenne szükség, ugyanakkor néhol elengedhetetlenek a fogalmi tisztázások, esetleges megszorítások annak érdekében, hogy a közzétett adatok minőségét, és ezáltal a piac átláthatóságát biztosítsák, javítsák.

Új jogintézményként szólunk a bevezetni tervezett Engedélyezett Közzétételi Rendszerekről (Approved Publication Arrangement, azaz APA), amelyek a különféle kereskedési helyek – amelyek létrejöttét éppen a MiFID szabályozása tette lehetővé – által továbbított átláthatósági információkat egy helyen összegyűjtik, és a nyilvánosság számára közzé teszik.

A dolgozat elkészítése során szinte kizárólag angol nyelvű forrásokat használtunk fel, mivel magyar nyelvű szakirodalom a témában alig áll rendelkezésre – a téma újszerűségének következtében – így munkákat e hiány pótlásának is szántuk.

KISS VIRÁG

Felelősség a vadgazdálkodással és a vadászattal kapcsolatos károkért

(KONZULENS: DR. BLAZOVICHNÉ DR. GELLÉN KLÁRA)

A dolgozat témáját képző tárgy kutatásának célja a vadászati jogban lévő felelősségi típusok rendszerezése és egy új jogi szabályozás szükségességének bizonyítása. E körben a dolgozat, mint ahogy erre címe is utal, felelősségi kérdéseket taglal a vadgazdálkodással és a vadászattal okozott károk terén. Ezen belül kiemelten foglalkozik a különböző kárformák meghatározásával, a vadkárok típusaival, a felelősségi alakzatokkal a mező- és erdőgazdálkodáson belül, illetőleg azon kívül okozott károkkal; valamint az egyéb károkkal és a hozzákapcsolódó felelősségi rendszerekkel; illetőleg emellett tárgyalja a felelősség vizsgálatának szempontjait is.

A dolgozaton végig vonul egy egységes, a mai modern világa ráépülő, átfogó szabályozás hiánya a magyar jogi szabályozás területén, illetve egyes témakörök esetében felmerül az igény egy Uniós szintű szabályozásra is, mint ahogy a felelős személyek meghatározásának problematikájánál.

A tanulmányban elért fontosabb következtetések az alábbiak szerint foglalhatók össze. A magyar jogrendszerben lehetőség nyílik valamennyi kárforma orvoslására, legyen az vadkár, vadászati kár vagy éppen vadban okozott kár, de hiányzik egy összefüggő, átfogó szabályozás, amely összekapcsolná felelősség alakulását a károk megállapítása esetén és nem két jogszabály között lavírozna. Illetőleg ehhez kapcsolódóan szükségesség volna az egyes rendelkezések felülvizsgálata és jelenlegi gazdasági-társadalmi helyzetbe való átültetése (Pl.: nem szomszédos vadászterületről kiváltott vad problematikája).

A dolgozat célja az, hogy egy átfogó képet adjon az érdeklődőknek az egyes „vad” témájú károkozásokról és a szorosan velejáró felelősségről.

SZABÓ GERGELY

Méltányosság a polgári jogi deliktuális felelősségben

(KONZULENS: DR. PAPP TEKLA)

A dolgozat alap gondolata a méltányosság és a deliktuális felelősség viszonyához kapcsolódik: a méltányosság egy fogalmilag meghatározatlan, bizonytalan intézmény, a jogi szakirodalomban nincs egységes álláspont arra vonatkozóan, hogy a jogszabályokban és gyakorlatban alkalmazott fordulatokban (pl. „rendkívüli méltánylást érdemlő eset”, „a felek méltányos érdekei”) a méltányos jelző pontosan milyen többlettartalmat takar. A deliktuális felelősség ezzel szemben egy szigorú jogvédelmi rendszer, mely a károsult tulajdoni integritásába történő jogtalan beavatkozást kívánja orvosolni. A probléma alapja, hogy a hatályos jog lehetővé teszi a bíró számára, hogy a deliktuális felelősség zárt rendszerében a méltányosság alapján a teljes felelősségtől eltérve a károsult terhére a károkozásból eredő megtérítési igényt részben mérsékelje. Feltehető tehát a kérdés, hogy a méltányosság alapvetően bizonytalan intézménye hogyan egyeztethető össze a deliktuális jog értékviszonyon alapuló jogvédelmével, jelenthet-e a méltányosság legitimációs okot arra, hogy a jogtalanul megbontott értékegyensúly ne kerüljön helyreállításra, vagy egyáltalán szükség van-e a teljes felelősség elvén túl bármilyen méltányos korrekcióra?

A téma aktualitását jelzi, hogy a napjainkban is tartó magánjogi kodifikációk mellett (pl. magyar polgári jogi kodifikáció, európai magánjogi kodifikáció) egyes külföldi jogrendszerek is (pl. a svájci és a holland jog) alkalmaznak méltányossági klauzulákat, így szükségesnek tartom, hogy ezen fontos, mégis ritkán tárgyalt jogterület részletesebb vizsgálat alá essék.

Dolgozatomban az alábbi kérdésekre igyekszem választ találni: Mit jelent a méltányosság a polgári jogi deliktuális felelősség körében? Szükség van-e méltányosságra? Milyen formában jelenjen meg a méltányosság?

A kérdésekre adott válaszok keretében definíciót adok a méltányosságra, foglalkozom a méltányosság céljával, megjelenési formájával és eszköztárával, megvizsgálom a méltányosság szükségességét, ennek kapcsán részletesen elemzem a támogató és a szkepticista elméleteket. A harmadik kérdés válaszáként kritikai érveléssel válaszolok a tételes jog és a 2009. évi CXX. törvény vonatkozó rendelkezéseit, és egy de lege ferenda javaslat keretében alternatívát kínálok a jövőbeli szabályozást illetően. Javaslatom a Ptk. 339. § (2) bekezdésében foglalt méltányossági klauzulát és a 2009. évi CXX. törvény 5:502. § (2) bekezdésében szereplő előreláthatósági kedvezményt érinti, célom egy olyan szabályozás kidolgozása, melyben a méltányosság a társadalmi elvárásoknak megfelelő módon érvényesül, és a deliktuális jogviszony sajátosságait szem előtt tartva lehetőséget biztosít arra, hogy meghatározott feltételek mellett elkerülhető legyen a károkozó szűkeltelen tönkretétele.

GYÖRGY JÚLIA

A hazai és a francia szövetkezeti jogi szabályozás összehasonlító elemzése

(KONZULENS: DR. BEZDÁN ANIKÓ)

A magyar és francia szövetkezeti jogi szabályozás a XX. század első felétől igen hasonló fejlődési irányt járt be függetlenül attól, hogy a II. világháborút követően alapvető eltérés volt a két állam társadalmi és politikai berendezkedése között. Ennek az iránynak az alapkövét az 1934-es londoni konferencián rögzített ún. rochdale-i elvek jelentették, amelyek mindkét államban teljes mértékben meghatározták a szövetkezetekre vonatkozó törvényi szabályozást és újr szabályozást. A francia szövetkezeti jognak a rochdale-i elvekkel összhangban alkotott legfőbb forrása az 1947. évi I. törvény, amely jelenleg is hatályos, s jóval tartósabbnak bizonyult az idők során, mint a magyar szövetkezeti jogi szabályozásnál, figyelemmel arra is, hogy hazánkban az elmúlt mintegy hat évtizedben öt szövetkezeti törvényt fogadtak el. Magyarországon a 2006. évi X. tv. tartalmazza a szövetkezetekre vonatkozó közös szabályokat. Megállapítottam, hogy mindkét szabályozás alapját a rochdale-i, illetve az 1995-ös SZNSZ által szervezett manchesteri kongresszuson megújított és részben továbbbővített alapelvek képezik. A két törvény alapján a szövetkezetek, mint sajátos, jogi személyiséggel rendelkező szervezetek létrejötteinek célja is hasonló. A magyar szabályozás szűkszavúbb, azonban így is átfedés tapasztalható a célok meghatározása tekintetében: a tagság gazdasági, egyéb társadalmi szükségleteinek, igényeinek kielégítése, a francia szabályozásban explicite megjelenő azon igénnyel, hogy a tagság érdekeinek előmozdítása a piaci fogyasztók számára járó előnyöket megszerzése. A két jogrendszerben jórészt azonos, illetve hasonló irányvonalakat rögzítő alapelvek jellemzik a szövetkezeti jogágot. Kiemelendő, hogy a francia jogszabály alapvető szintű rendelkezései között rögzíti az ún. dupla kapacitás elvét, különválasztva a szövetkezeti tagok gazdasági részvételének, valamint a szervezetben való személyes közreműködésének a formáját. A magyar törvény is megkülönbözteti a tagi részvétel két típusát: a gazdasági részvétel elve alapján rögzíti a vagyoni hozzájárulás szükségességét, emellett pedig lehetővé teszi a szövetkezet tevékenységében való személyes közreműködés lehetőségét, mindkét esetben az alapszabály rendelkezéseire bízva e hozzájárulások mértékét, illetve módját és tartalmát. Néhány szó az általam vizsgált modellekről:

Franciaországban a szövetkezeti bankok esetében keveredik a bank és a szövetkezeti forma vertikális megoszlásban. Ez azt jelenti, hogy helyi és területi szinten szövetkezeti formában működhetnek, míg országos szinten a létrehozandó nemzeti bank koordinálja az alsóbb, szövetkezeti rendszerű hálózatot. Egyértelmű hasonlóság mutatható ki hazánkban e modelleknél is. Mindkét jogrendszerben szorosan kapcsolódik egymáshoz a takarékszövetkezeti és a klasszikus banki szféra.

A szövetkezetek ma meghatározó súlyt képviselnek a francia mezőgazdaságban és élelmiszeriparban. A szövetkezetek biztosítják a gazdálkodáshoz szükséges alapanyagokkal történő ellátást és szolgáltatást, másrészt begyűjtik, feldolgozzák, tárolják és értékesítik, exportálják tagjaik termékeit. Franciaországban a termelőszövetkezetek a mezőgazdaság fontos tényezői olyannyira, hogy piaci részesedésük eléri az 50 %-ot. Ezzel szemben Magyarországon az 1989-90-ben bekövetkezett politikai átmenet követően a szocialista államberendezkedésben kialakult termelőszövetkezeti rendszer a privatizációs folyamat által felgyorsítva egyre inkább elveszítette korábbi jelentőségét.

A francia és magyar szövetkezeti jogi szabályozás az eddigi vizsgálati szempontok alapján – köszönhetően a közös elméleti alapvetéseknek, alapvető szintű egyezésnek és az Európai Unió szabályozás irányának – számos területen jelentős hasonlóságokat mutat, amelyet az eltérő gazdasági fejlődés, egyéb területi jellemzők és a XX. század második felében a politikai berendezkedés különbözősége ruházott fel egyedi ismérvekkel.

HEGYES ISTVÁN

A szalonka vadászatának alakulása hazánkban

(KONZULENS: DR. BEZDÁN ANIKÓ)

A dolgozat pontosan rávilágított azokra a tényekre, és eseményekre melyek a szalonka vadászatának megszűnését eredményezték hazánkban.

A vadászat egyik legfontosabb tényezője a vadászati idény. Megjelent ugyanis az 1996. évi LV. törvény – azaz a vadászati törvény – legújabb, 79/2004 (V.4.) FVM számú végrehajtási rendelete (Magyar Közlöny 2004. évi 62. szám). A jogszabályban – számos fontos változás mellett – a vadászokat különösen érinti a vadászidények módosulása. A tények ismerete után talán nem kell különösképpen bizonygatnunk, hogy a módosulásokban az Európai Unió tagságunkból fakadó jogszabályi kötelezettségek mellett, szakmai és etikai kérdések is döntő szerepet játszottak. A végső dőfést 18/2008. (VI. 19.) Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumi rendelet hajtotta végre, mely megszüntette az erdei szalonka tavaszi vadászatát a vizes élőhelyek védelmére hivatkozva. Ennek hatására a Földművelési és Vidékfejlesztési Minisztérium egyszerűen nem írt ki az erdei szalonka vadászatára vadászati idény, hisz a KvVM rendelet csak a vadászatot tiltotta meg de az erdei szalonkát nem nyilvánította védetté.

Ezen események kialakulásában az Európai Uniónak rendkívül nagy szerepe volt. Az Európai Unióban a Madárvédelmi Irányelv meghatározza azt a minimális jogi védelmi rendszert, melyet valamennyi tagállamnak elő kell írnia a vadon élő madarak fennmaradása érdekében. Ezért – többek között – általános szabályként kimondja, hogy a vonuló fajok nem vadászhatóak a szaporodásuk időszakában vagy a fiókanevelési területükre történő visszatérésük során (7. cikk, 4. bek.). Az irányelv nagyon szigorú a tekintetben, hogy mikor térhet el egy tagállam az általános tilalmaktól. Erre csak akkor kerülhet sor, ha nincs más kielégítő megoldás, és szigorúan szabályozott feltételek mellett, szelektív alapon, egyes madarak kisszámú, ésszerűen megindokolható hasznosítását engedélyezik (9. cikk, 1. bek.). Az eltérési lehetőségeket a jogalkotók 2007-ben részben beépítették a hazai szabályozásba, ami ezáltal szigorúbb lett. Eszerint a miniszter vadgazdálkodási körzetenként határozta meg az erdei szalonkák évenként hasznosítható mennyiségét, és a vadászati hatóság engedélyezési eljárását is bevezették. Az Európai Bizottság ezt azonban nem találta az irányelv végrehajtása szempontjából elégségesnek, ezért a 2006-ban Magyarország ellen indított kötelezettségzegési eljárás következő lépéseként, 2008. április 4-én indoklással ellátott véleményt küldött, hogy Magyarország az erdei szalonka tavaszi vadászata kapcsán is ültesse át a vonatkozó közösségi előírásokat. Ellenkező esetben hazánkat az Európai Bíróság elé idézheti, aminek következménye az országra nézve súlyos pénzügyi szankció lehet.

Megoldási lehetőség a monitoring program több éven keresztül folytatódó tevékenysége mely lehetőséget biztosít a későbbiekben az egy vadászra eső kvótarendszer bevezetésére, és bizonyítékul szolgál arra, a szalonkának nincs vadgazdálkodási jelentősége. Ha ez megvalósul a magyar vadászok visszanyerik a vadászat kultúrájának egyik legjelentősebb részét.

JANI PÉTER

A közös agrárpolitika és jövője, avagy a KAP 2013 után

(KONZULENS: DR. FARKAS CSAMANGÓ ERIKA)

A dolgozat témájának kiválasztásában az a tény játszott legfontosabb szerepet, miszerint megkezdődött az Európai Unió 2014-2020 közötti költségvetésének tervezése, így napjainkban zajlanak azok a viták, amelyek meghatározzák az EU közös és közösségi politikáinak jövőbeni alakulását. Nem csupán a pénzügyi források elosztásáról van tehát szó, hanem az egyes policy-kat érintő változások, esetleges kiigazítások, reformok tervezése is megkezdődött. A Közös Agrárpolitika, mint az Unió legfejlettebb, és horribile dictu, legfontosabb közös politikája is fordulópontjához érkezett. A kialakítása óta eltelt több mint ötven esztendő alatt számos változáson ment keresztül, mint ahogy a világ is megváltozott körülötte. Olyan fordulóponthoz értünk, amikor el kell dönteni, hogy ebben a formában tartjuk fent a KAP-ot, vagy az újabb reformra szorul, esetleg gyökeres változáson kell, hogy áteszen. Úgy vélem, hogy a KAP esetében nem kiigazításra van szükség, hanem alapvető változtatásokra.

Az, hogy milyen formában képzeljük el a 2013 utáni időszak közös agrárpolitikáját, lényegesen többet takar, mint arról dönteni, milyen forrásokra támaszkodhat az agrár-és vidékpolitika a későbbiek során. Az új KAP-nak választ kell tudni adnia a XXI. század kihívásaira, így a technikai, technológiai fejlődésre, a világkereskedelem további liberalizációjára, a klímaváltozásra, a fenntarthatóságra, és ami véleményem szerint a legfontosabb, előtérbe kell helyeznie a vidéki térségeket, melyekre támaszkodva képes lehet megadni a megfelelő választ ezen kihívásokra. Ezért azt javaslom, hogy merőben új megközelítésben, új fundamentumokra épülve, jöjjön létre a Közös Vidékpolitikának nevezett új policy, felváltva a jelenlegi KAP-ot, amely elősegíti az európai társadalom átfogó céljainak elérését, a társadalmi érdekek érvényesítését, egyszóval erősíti Európa, és annak része, a vidék és a mezőgazdaság eddigi és jövőbeni pozitív hatásait. Olyan új rendszer kialakítására van szükség, melynek keretében az új politika a jelenlegi újraelosztó KAP-tól eltérően egy orientáló és kompenzáló politikává válik, melynek keretében a vidékfejlesztés előtérbe helyezésével megfordítaná a rendszer eddigi prioritásait, és a pénzügyi források elosztásának rendszerét is.

A KAP jelenlegi első tengelyének radikális leépítésével, a források csökkentésével lehetne csak növelni a kitűzött célt, a mezőgazdaság, és egyben az egész Unió versenyképességét, emellett pedig a mai második pillér támogatásait növelve, támogatni a gazdákat a társadalom számára fontos és elengedhetetlen feladataik ellátásában, az élelmezésbiztonság fenntartásában, és a közjavak előállításában.

LADOS DÓRA ROZÁLIA

A magán-nyugdíjpénztárak szerepe az időskori szociális biztonság megteremtésében

(konzulens: Prof. Dr. Hajdú József)

Dolgozatomban a magán-nyugdíjpénztárak azon jellemzőit vizsgálom, amelyek elősegítik, illetve veszélyeztetik a 2013-tól esedékes járadékszolgáltatást, és ezzel alapvetően meghatározzák az időskori szociális biztonság színvonalát. Keresem a választ arra, hogy a magán-nyugdíjpénztári rendszernek milyen kihívásokkal kell szembenéznie, illetve a rendszer megszüntetése, vagy a befektetési tevékenység javítása, fejlesztése, és a járadékszolgáltatás szabályozása lehetne az optimális megoldás. Alapvető kérdés, hogy az államnak milyen módon és mértékben kell a rendszer működtetésében szerepet játszania, hogy a későbbi nyugdíjszolgáltatásuknak a pénztárak megfelelő színvonalon eleget tudjanak tenni.

Az 1998. óta működő magán-nyugdíjpénztárak befektetési tevékenységének szabályozása számos jogintézménnyel bővült, azonban a rendszer fenntartásához és a megfelelő működtetéshez az állami szabályozásnak még számos problémát kell megoldania.

A pénztári forma és a tulajdonosi viszonyok rendezése szükséges, amely a felelősségvállalás tisztázását is magával hordozza. A pénztártagok a magán-nyugdíjpénztárak tulajdonosai, ezáltal a felelősség hordozói is, azonban a működésbe nincs beleszólásuk, és a tulajdonosi jogok gyakorlásának sincs valós háttere.

A 2013-tól esedékes járadékszolgáltatás feltételeit törvényalkotással rendezni kell, a 2009. decemberében alkotott törvény alkotmányellenessége miatt nem fog bevezetésre kerülni.

A területi pénztárak intézményét újra kell szabályozni, hiszen az 1997-es reform számottevően meghatározta a napjainkra kialakult piaci viszonyokat.

A kimagasló működési költségeket vissza kell szorítani akár a verseny növelésével, vagy a PSZÁF hatáskörének bővítésével.

A magán-nyugdíjpénztári rendszer nem nyújt megoldást rokkantság esetére, hiszen működési sajátossága miatt nem tudja kezelni azon problémát, hogy az egészségkárosodás után a pénztártag visszakérül(het) a munkaerő-piacra, ezáltal a járulék-illetve tagdíjfizetők körébe. A megoldás az állami-és magán rendszer szolgáltatási körének egységesítése, és a két rendszer működési logikájának közelítése lehetne.

Kiemelt kockázatot jelent a „tudatos fogyasztó hiánya”, ezért a pénztártagok tájékoztatását minél szélesebb körben érvényre kell juttatni, hogy a bevezetett jogintézményeket ismerjék, és felhalmozott megtakarításaik kezelését irányítani tudják.

A szociális jogi koordináció csak az állami nyugdíjrendszerekre terjed ki, a kiegészítő nyugdíjjogosultságra (amely a magán-nyugdíjpénztárban az egyéni számlán felhalmozott tőkeösszeget jelenti) nem, ezért hordozhatóságuk kérdése az Európai Unió intézményeitől megoldásra vár.

Véleményem szerint megfelelő szabályozás kialakításával, és a felmerülő problémákra adott új jogintézmények bevezetésével a magán-nyugdíjpénztári rendszer hatékonyan tud működni, és legfőbb funkciójának, a megfelelő szintű járadékszolgáltatásnak is eleget tud majd tenni. Az államnak stabil jogszabályi környezet, és tartós szabályozás kialakításával kell hozzájárulnia a rendszer sikeres működtetéséhez.

MÉSZÁROS JÁNOS

A határon túli magyarság demográfiai és jogi helyzete

(KONZULENS: DR. HEKÁNÉ DR. SZONDI ILDIKÓ)

A két világháborút lezáró politikai döntések és a magyarság jobb élet iránti reménye következtében Magyarország és a magyar nemzet határai nem esnek egybe. Napjainkban 4 millió főre becsülhető a határainkon kívül élő magyar származásúak száma. Közülük több, mint 2 millióan élnek a Kárpát-medencében, akik őrzik a magyar nyelvet (95%-uk beszéli) és hagyományait, míg az amerikai magyaroknak csupán 10%-a beszéli a nyelvet.

Tanulmányom célja bemutatni a határon túli magyarság társadalmi és demográfiai helyzetét, valamint rövid történetét az alábbi témaköröket vizsgálva: magyarok száma a határainkon kívül, nemzetközi jogi helyzetük, a szomszédos országok kisebbségi és nyelvpolitikája általánosságban, a négy nagy magyar kisebbségi közösség története és jogai az általuk lakott államban, valamint az amerikai magyarság jellemzése.

Különösen fontosnak tartom a jövőbeni népesedési folyamatok feltárását, mivel a magyarok által lakott országok magyarságpolitikáját elsősorban az adott kisebbségnek a többséghez viszonyított lélekszáma határozza meg. Ahhoz, hogy egy kisebbségi közösség a nyelvét és kultúráját megtarthassa, szükség van magyar nyelvű oktatásra, közigazgatásra és médiára. Az utóbbi igényeket kielégítő intézményrendszer fenntarthatósága a kisebbség számával együtt csökken, és ez a két folyamat egymást erősíti.

Vizsgálatom tárgya továbbá a kisebbségben élő magyar közösségek jogi helyzete, különös tekintettel a számukra jogokat biztosító nemzetközi megállapodásokra, valamint azoknak a szomszédos államok általi betartására. Bár a főbb emberi- és kisebbségi jogokat biztosító nemzetközi jogi egyezményeket a jelentősebb számú magyar kisebbségek által lakott államok aláírták, mégsem biztosítottak teljes mértékben a magyar közösségek jogait, sőt, van ahol kifejezetten meg vannak sértve: Szlovákiában a hivatalos érintkezések többségében nem lehet magyar nyelvet használni a jelenleg hatályos nyelvtörvény alapján.

A hiányosságok és ütközések pótlását, valamint kiküszöbölését Magyarországnak és a nemzetközi szervezeteknek kell sürgetnie és ösztönöznie, mely azonban nem lehetséges a jelenlegi helyzet átlátható ismerete nélkül, melyet tanulmányom is célul tűzött ki. Megoldásként a nagyobb fokú autonómiát és a kollektív jogok biztosítását javaslom a magyar kisebbségi jogok érvényesítésére és az általuk lakott ország többségével való ellentétek csökkentésére.

NAGY ÁGNES PETRA

A határokon átívelő egészségügy, különös tekintettel a szolgáltatások szabad áramlására

(KONZULENS: PROF. DR. HAJDÚ JÓZSEF)

Dolgozatomban az egészségügyi szolgáltatások igénybevételére vonatkozó európai uniós szabályozást és európai bírósági esetjogot dolgoztam fel és vetettem össze. A téma érdekességét többek között az adja, hogy az uniós tagállamokban igénybe vehető egészségügyi szolgáltatások esetében eltérő jogalapokról beszélhetünk. Egyrészt a 883/2004/EK rendelet és a 987/2009/EK végrehajtási rendelet – koordinációs rendeletek – egyértelműen kimondják, hogyan lehet igénybe venni más tagállam területén az egészségügyi szolgáltatásokat, amennyiben a jogosult személy nem a biztosítása szerinti tagállamban tartózkodik. Erre az esetre a személyek szabad mozgásának szabályait alkalmazzák, közösségi jogi keretek által meghatározva. Ezzel ellentétben az Európai Bíróság eseti döntései eltérő jogalapot határoznak meg, mivel az egészségügyi szolgáltatásokat piaci elvek szerint ítélik meg, a szolgáltatások szabad áramlására vonatkozó joganyag passzusai alapján értékeli. Ennek következtében az Európai Bíróság egy szélesebb körű, több jogot tartalmazó jogszabályi kategóriát állít fel, amely „szembemegy” a koordinációs rendeletekkel és ezt nevezzük „határokon átívelő egészségügynek”.

A kutatás módszere a bírósági esetjog feldolgozása volt, majd ezt követte a koordinációs rendeletekkel való összevetése. A téma közösségi volta miatt több külföldi szakirodalom is rendelkezésemre állt.

A dolgozatban bemutatom az ellátás külföldön történő igénybevételéhez szükséges előzetes engedélyezés problematikáját, kitérek a költségek megtérítésének kérdésére és vizsgálom az indokolatlan várakozási idő fogalmát.

Megfogalmazom, hogy véleményem szerint miért nem indokolható az egészségügyi szolgáltatások belső piaci elvek alapján szolgáltatásként való definiálása. Rámutatok, hogy a vizsgált kérdéseket illetően mi az eltérés a koordinációs rendeletek és a bírósági esetjog között. Bemutatom a szakterület fejlődését illetően kiemelt jogeseteket.

Munkám során arra a következtetésre jutottam, hogy az egészségügyi ellátások tagállami hatáskörbe való tartozása miatt, ezek közösségi szinten való szabályozása igen nehéz feladat. A személyek szabad mozgásának biztosítása érdekében a közösségi jogalkotás olyan szabályokat kíván megalkotni, amelyek biztosítják a problémamentes migrációt. Am mégsem tartom indokoltnak, hogy ennek érdekében, egy olyan financiálisan és strukturálisan is állami kompetenciába tartozó kérdéskört, mint az egészségügy belső piaci elvek szerint ítéljünk meg. Véleményem szerint a bírósági jogértelmezés elrugaszkodott a kivitelezhető és átgondolt egészségügyi rendszer tervezésének talajáról, bár jóllehet javasol megfontolandó opciókat. Összességében a koordinációs szabályozást tartom elfogadhatónak, de mindemellett javaslom kiegészítésként a megalapozott bírósági jogértelmezési eredmények átemelését a szabályozás keretébe.

VARGA KRISZTINA

Mérgezett Tisza – a verespataki bányanyitás nyomában

(KONZULENS: DR. MIKLÓS LÁSZLÓ)

A közelmúltban több jelentős vízszennyezés érte hazánkat, többek között a Tiszát, minden élőlényével. A munkámban ezeknek a baleseteknek a bemutatására vállalkoztam, részletesen kitérve a 2000-ben bekövetkezett katasztrófákra és a verespataki veszélyekre. A folyó halállománya mostanra szinte teljesen helyreállt, de sajnos nincsenek tíz évesnél idősebb halak benne. Bár a határon átnyúló hatás miatt a téma nemzetközi jog vetülete is felmerül, mégis környezeti jogi szempontok szerint vizsgáltam. A dolgozat írásakor az a cél motívált, hogy a nagybányai és a borsabányai szennyezésekből okulva felhívjam a figyelmet a Verespatakon tervezett bányanyitás veszélyeire.

Kutatásom tárgyaként először a témával kapcsolatban felmerülő fogalmakat tisztázom. A második fő részben hasonló károkozásokat említek meg, majd rátérek a Nagybányán és a Borsabányán történtekre, valamint a verespataki eseményekre. Igyekeztem mindkét fél álláspontját kifejezni, mert a konklúzióban is utalok a kanadai-román vegyesvállalat érveire. A 2000-ben bekövetkezett balesetknél fontosnak tartom kiemelni a hágai bíróság előtti kártérítési lehetőséget, amire már a volt jugoszláv környezetvédelmi miniszter is gondolt. Külön kitérek a 2006-os hatástanulmánnyal kapcsolatos aggályokra és a Magyar Országgyűlésben felmerült kérdésekre.

Végül arra jutottam, hogy megfelelő szabályozással és azok betartásával elkerülhető egy esetlegesen bekövetkező újabb katasztrófa. Úgy gondolom, hogy nem a cianos bányászati technológia teljes betiltása egyedül a megoldás, hanem ezen káros anyagnak a lehető legkisebb mértékű használata (lásd: svéd modell) és zárt egységben való alkalmazása, valamint tárolása.

A UNEP/OCHA misszió közzétett javaslata szerint egy korai jelző-értesítő rendszert kellene működtetni.

Bár a nyilvánosság bevonását hangsúlyozza a Rosia Montana (köz meghallgatások), mégis érzek hiányosságokat ebben. A sokszor kitérő válaszok helyett a köz meghallgatásokon és más tárgyalásokon valóságghú felvilágosítást kellene adnia és kompromisszum kész eljárásra törekednie.

A megelőzés és kárelhárítás szempontjából is fontos lenne állandó mintavételi helyek kijelölése és a felszíni iszapréteg nehézfém-alkotóinak meghatározása hetente vagy kéthetente vett mintákból.

Erre az új helyzetre a környezetjognak is fel kell készülnie. Magyarországon is újra kellene gondolni a felszíni vizeket érintő kárelhárítási szabályokat. Esetlegesen egy vízminőségi törvényt lehetne kidolgozni, amire már készültek tervezetek.

BALOGH VIKTOR

A tudáshasznosítás elméleti lehetőségei a tudás alapú társadalomban

(KONZULENS: DR. RÉVÉSZ BÉLA — MERKOVITY NORBERT)

Dolgozatom egyik célja, hogy minél szélesebb körben megvizsgáljam azokat a lehetőségeket, melyek a helyi közigazgatást képesek befolyásolni a lakosság érdeklődő, kreatív és a közügyek iránt elkötelezett bevonásával. Ennek alapját adhatja többek között a tudásalapú társadalom felfogása, a társadalom tudáshasznosítása, a lakosság igénye a szolgáltató államberendezkedésre.

Korunkban Magyarországon egyre többen jelentkeznek felsőoktatási intézménybe, ami feltételezheti egyfajta értelmiséghez való tartozás igényét, valamint, ezáltal a közügyek iránti nagyobb érdeklődés lehetőségét. Ez megnyilvánulhat abban, hogy az illető képviselőnek jelölteti magát a következő választáson, de azt is, hogy elhelyezkedik tanult szakmájában és szabadidejének egy részét, egy ötletből adódóan élettere megújításának szenteli hozzá hasonló elhivatottságú társaival együtt. Az így alkotott csoportok, a közigazgatásban helyenként alkalmazott minőségi körökhöz hasonlóan működhetnek. Ezen kívül, többek között a gazdasági szférából ismert benchmarking és benchlearning módszerek alkalmazása is érdekes lehet az alulról szerveződő programok esetében.

Céljaim között szerepel a fentebb említett közgazdasági módszerek alkalmazásának lehetőségei mellett, a tudásalapú társadalom civil szereplőinek, és azok eddigi tapasztalatainak számba vétele.

BÁLINT DIÁNA

Politikai attitűdök: a manipuláció, a taktika és a kognitív kontroll

Dolgozatom témája a politikai befolyásolás eszközeinek bemutatása és felkutatása a XXI. századi magyar politikai életben. A különböző politikai attitűdök kialakulása már az ókorban megjelent, mégis a jelenkor politikusai is ezeket az eszközöket használják a hatalom megszerzéséhez, megtartásához és a választópolgárok megnyeréséhez.

A manipuláció, a taktika és a kognitív kontroll a politikusok befolyásolási módszerei. A manipuláció egy olyan negatív hangulatú kifejezés, melynek megtévesztés és félrevezetés az alapvető célja. Alkalmazója a manipuláltak állapotát a számára előnyös irányba kívánja módosítani. A taktika egy kidolgozott módszer alkalmazása, melynek alkalmazója egy korábban kitűzött célt kíván elérni. Így ebben az esetben a manipuláció taktikája is lehet, így részben összetartozó fogalmak. A kognitív kontroll, pedig a megismerő kontroll, ellenőrzés, irányítás, melyet a megismerés megváltoztatására és alkalmazására használnak. Lényege az a szelekció, mely a problémamegoldásban, a tanulásban, az indoklásban, az érvelésben megjelenik. Ezzel ismerhető fel a megfelelő választás, illetve a megfelelő választás, mely kedvező a hatalmon lévőknek.

A politikai hatásgyakorlás, befolyásolás eszközeit a magyar politikai élet szereplői gyakran alkalmazzák. Akár az országgyűlési választásokat megelőző időszakban, akár az önkormányzati választások előtt elhangzott politikai nyilatkozatok és tömegkommunikációs üzenetek elemzése során számos kommunikációs eszközét találhatjuk a meggyőzésnek és a befolyásolásnak.

Dolgozatomban megvizsgálom a pártok politikai megnyilvánulásait, a vezető politikusok nyilatkozatait. A manipuláció, a taktika kialakítása, céljai és eredményei szempontjából bemutatom a legnagyobb „hatásvadászatokat”.

Fontosnak tartom a manipulált, a taktika áldozata és a megismert szemszögéből is elemezni a kiváltott hatásokat. A csatorna, az üzenet, a befogadó jól ismert kommunikációs fogalmak, melyek mind speciális szerepet töltenek be a politikai hatásgyakorlásban.

Konklúzióként megállapítható, hogy a demokratikus berendezkedés nem jár együtt a szabad akarat érvényesülésével. A politikusok és pártjaik mindenkor célja a hatalom megszerzése és megtartása marad, aminek garanciája a választópolgárok megnyerése. A választópolgárok hiszékenységé és fogékonysága táptalaja a politikai manipulációnak, mely az évszázadok alatt kialakult politikai kultúrára vezethető vissza.

ENDRÓDI GÁBOR

Közösségi hálózatok szerepe a döntéshozatalban

(KONZULENS: DR. RÉVÉSZ BÉLA)

„Az internet mára egyértelműen többet jelent e-mailek és sporteredmények követésénél. Egy helyet a demokráciánk vezetésére és rengeteg információ megosztását rengeteg emberrel.”

Frank James idézete jól szemlélteti azt a nagy utat, amit az internet mára megtett. A nem is olyan rég még csodálat tárgyát képező számítógép és a világhálóhoz való hozzáférés mára szinte általánossá, természetessé vált. Még idők sem volt hozzászokni az e-mail, a hírtárolók és az online áruházak nyújtotta kényelemhez, máris megjelent az internet következő generációjának tartott web2.0.

A web2.0 feltűnésével a korábban csupán internet felhasználó réteg internetet alakító, formáló csoporttá lépett elő. A korábbi – szinte egyirányú – kommunikációval szemben mindannyian megoszthatjuk a véleményünket különböző módokon. Blogot indíthatunk, hozzászólhatunk cikkekhez, vagy közösségek tagjaivá válhatunk.

Tudományos diákköri dolgozatomban a közösségi hálózatokkal foglalkozok. Arra vállalkozom, hogy bizonyítsam a fentebb leírtakat, miszerint a demokráciánk alakítására is lehetőségünk van, az új internetes lehetőségeknek köszönhetően. Eközben a következő kisebb kérdésekre igyekszem választ kapni.

Milyen okból csatlakoznak egyre többen ezekhez a networkökhöz és az ezeken belül található csoportokhoz? Építhető-e valódi társadalmi mozgalom ezekre az oldalakra? Hogyha igen, képesek-e elérni céljukat, vagyis milyen döntésbefolyásoló erővel rendelkeznek? Sikerülhet-e beleszólniuk a politikába? Ezen civil szerveződések csupán a virtuálisan léteznek, vagy van átjárás a fizikai világba?

Az elméleti kutatás után két különböző elvű közösségi hálózatot vizsgálok közelebbről: a twittert és a Facebook-ot. A dolgozatomban leírtakat külföldi és hazai példákkal is alátámasztom, melyben nagy segítségemre van Mernyó Ferenc, Magyarország eddigi legnagyobb online csoportjának alapítója, illetve a Yamm.hu, valamint a Turulcsirip oldalak vezetői.

GÁSPÁR BENCE

Gömbös Gyula a kommunikáció mezsgyéjén

(KONZULENS: KISS MÁRIA RITA)

Dolgozatom célja, hogy a politikai kommunikáció eszközrendszerének a működését bemutassam a két világ-háború közti Magyarországon, azon belül is többnyire vitéz jákfai Gömbös Gyula politikai szereplésében.

Feltételezésem szerint ez a korszak ugyanis nagyban hozzájárult a politikai kommunikáció mai formájának kialakulásához, mind az eszközök, mind a módszerek tekintetében. Dolgozatomban tehát azt igyekszem bebizonyítani, hogy ennek előfutára volt a Gömbös Gyula által alkalmazott „új stílusú” kommunikáció. Az „új stílusú” politika azonban nem minden alap nélkül jött létre, ugyanis Gömbös személyisége és eszméi nagyban befolyásolták ennek kialakulását. Dolgozatomban ezért nagy hangsúlyt fektetek Gömbös személyiségének ambivalenciájára, a katona – politikus törésvonalra. Ezt a leghatásosabban az alkalmazott módszerek bemutatásával tudom szemléltetni. Gömbös Gyula ugyanis, ha nem is tudatosan, de politikusként a marketing bizonyos elemeit már alkalmazta kommunikációjában, mindamellett, hogy a katona énje révén fogékony volt a propaganda alkalmazására is. Dolgozatomban ezen két területet fogom megvizsgálni, és feltárni, hogy Gömbös ténylegesen előfutára volt-e a politikai marketingnek, vagy tevékenysége teljes mértékben a propaganda jegyében történt.

Ahhoz, hogy ezt megvizsgáljam korabeli dokumentumokat, hanganyagokat és filmrészleteket fogok megvizsgálni. Továbbá röviden kitekintek a korban - a harmincas években – alkalmazott kommunikációs technikákra, diktatúrákban és demokráciákban egyaránt. Így említést fogok tenni Németországról, Olaszországról és röviden a Szovjetunióról, mellette pedig Angliáról és az Amerikai Egyesült Államokról is. Mindezek alapértelmezésére Gianpietro Mazzoleni meghatározásait használom, miszerint a politikai kommunikáció a versengés tárgya, eszköze és ütközési helye, mindamellett, hogy apránként a hatalom forrásává válik. A propaganda ezzel szemben a diktatórikus rendszerek sajátja, vagy bizonyos konfliktushelyzetek jellemzője, de minden esetben manipulációs szándék kötődik hozzá.

Gömbös Gyula retorikáját és politikai szerepléseit ezek mentén fogom megvizsgálni felhasználva további két kommunikációs modellt. Az egyik Gerstlé hármas dimenzió elmélete a politikai kommunikációra, mely megkülönböztet pragmatikus, szimbolikus és strukturális dimenziókat. A másik elmélet Jacques Ellultól származik, és a propagandára vonatkozik, amely szerint megkülönböztethetünk agitációs és integrációs propagandát. A dolgozattal így feltárom, hogy Gömbös a kommunikáció mely ágához állt közelebb, illetve, hogy az általa alkalmazott módszereket, eszközöket, technikákat tekinthetjük-e a politikai marketing előfutárának.

KŐVÁRI FRANCISKA

A nyelvi kisebbségek védelme Európában

(KONZULENS: PROF. DR. TRÓCSÁNYI LÁSZLÓ – DR. KRUSZLICZ PÉTER)

A kisebbségek védelme egy folyamatosan felmerülő téma, mind európai, mind nemzetközi viszonylatban. Dolgozatomban az európai kisebbségvédelmet mutatom be, a hangsúlyt a nyelvi kisebbségek védelmére helyezve. Kutatásom során a nyelvi kisebbségek helyzetére koncentrálni arra próbálok választ találni, hogy mit tesz Európa a nyelvi kisebbségek, illetve a kisebbségi nyelvek védelme érdekében. Ezenkívül arra vagyok kíváncsi, hogy mi lehet a kulcs, illetve a fő irány, amit Európának követnie kellene a nyelvi kisebbségek védelmével kapcsolatban.

Néhány államot kiemelten vizsgáltam meg. A területükön élő kisebbségek védelmében tett intézkedéseket az adott államokról készült tanulmányokon keresztül szeretném bemutatni, illetve az államok ezen témában hozott jogszabályainak segítségével. Többek között Hollandiát, Belgiumot, Franciaországot és Spanyolországot vettem górcső alá. Ezenkívül megvizsgáltam a legfőbb európai szervezetek, többek között az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet, illetve az Európa Tanács kisebbségek helyzetével foglalkozó dokumentumait, ide értve az Emberi Jogok Európai Egyezményét, a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartáját, illetve a Nemzeti Kisebbségek Védelmének Keretegyezményét.

Ezen vizsgálatok alapján arra a következtetésre jutottam, hogy bizonyos európai államok területén valóban érvényesül a nyelvi kisebbségvédelem, ám számos országban el sem ismerik a kisebbségek létét, ezzel próbálva fenntartani egy homogén állam látszatát. A nemzetközi szervezetek is próbálják jogszabályokkal valamilyen szinten szabályozni a nyelvi kisebbségek jogait, habár sok esetben – például az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet által hozott dokumentumok esetében – ezek a szabályok jogi kötőerővel nem rendelkeznek. Az Európai Unióra részletesen nem térek ki dolgozatomban, azonban annyi mindenképpen kitűnik, hogy az unió látva azt, hogy mennyire különbözően kezelik a tagállamok a kisebbségi kérdést, teret szeretne hagyni a szuverén államoknak a kérdésben, nem szabályozva azt.

Véleményem szerint Európa elindult egy úton, amely egy átfogó kisebbségvédelmet segíthetne elő. Mindez viszont csak a nemzetközi szervezetek segítségével, és emellett az egyes államok hozzájárulásával, együttműködésével valósulhat meg.

LÁZÁR NÓRA KATA

A nemzetközi közösség részvétele és együttműködése a nukleáris non-prolifерáció kérdésében az Atomsorompó Egyezmény 2010-es Felülvizsgálati Konferenciája során, avagy: realitás-e a nukleáris fegyverek teljes eltörlése a föld színéről?

(KONZULENS: DR. TÖRŐ CSABA)

Dolgozatomban a nukleáris energia nem békés célú felhasználásáról fogok értekezni. Először megvizsgálom a mögöttes teória – azaz a maghasadás – felfedezését, az atombomba előállítását, majd első bevetését. Ezután áttérek a tudományos felfedezést ellenzők táborára: azaz a leszerelési és nonprolifерációs törekvésekre, amelyek a XX. századot végigkísérték, és napjainkban is tartanak.

A konferenciák és szerződéses közlül az 1970. március 5-én hatályba lépett Atomsorompó Egyezményt tartják a nukleáris non-prolifерáció sarokkövének. Ezen egyezmény hatályát 1995-ben meghosszabbították határozatlan időre, illetve a részes felek megállapodtak abban, hogy ötévente felülvizsgálati konferencián adnának lehetőséget a nemzetközi közösségnek a téma ismételt elővételére, újabb megvitatására. A legutóbbi ilyen felülvizsgálati konferenciára 2010. májusában került sor. Ezt a konferenciát, és az alpjául szolgáló egyezményt szeretném vezérfonalként felhasználni a dolgozatomban a nukleáris leszerelési és non-prolifерációs törekvések vizsgálata, illetve az elméleti fejtegetésem során, ugyanis ezen esemény szolgál információval a nemzetközi közösség jelenlegi álláspontjáról az említett kérdésekben.

Témaválasztásom oka a probléma aktualitása, ugyanis a nukleáris fegyverek elterjedésének megakadályozására irányuló tevékenység nemcsak a világ jövőjét, hanem a jelenünket is meghatározza. Az atombomba hatalma nem csak abban rejlik, hogy hatalmas károk okozására képes rendkívül rövid idő alatt, és mindent egyetlen fegyver bevetésével éri el oly módon, hogy védekezni sem lehet ellene. A bomba bevetésének esélye meglehetősen valószínűtlen napjainkban, az emberek mégis félnek ennek bekövetkeztétől. Azaz az atombombának alapvetően nem a valós, hanem pszichológiai hatásával kell számolni, elrettentő erejével.

Ilyen jelentős fegyver lévén az atombomba megtalálta a maga támogatóit és ellenzőit is egyaránt. Támogatói között leginkább a nagyobb hatalomra szert tenni kívánó államokat említhetjük, míg az ellenzők zömével pacifista mozgalmakba tömörülöl egyének, politikusok, tudósok, vagy akár államok. A nukleáris fegyver ellen kampányolók egyik legutóbbi célkitűzése a „Global Zero”, azaz a nukleáris fegyverek teljes eltörlése a föld színéről. Vajon véghez lehet-e vinni ezt a célt? Képes-e ilyen jelentős kérdésben közel 200 állam és több ezer szervezet (közöttük legális és illegális tömörülések egyaránt) megállapodni és egyetérteni? Be lehet-e ilyen mértékű kötelezettséget tartatni az egész világgal? Realitás-e egyáltalán az atombomba létének teljes megszüntetése, és ha igen, jó úton járunk-e a cél felé? Ezekre a kérdésekre szeretnék választ kapni dolgozatomban.

Kutatásom fő megállapítása, hogy bár kellemes idealista cél a teljes nukleáris leszerelés, belátható időn belül nem megvalósítható, akármennyivel is nyitottabbak és kooperatívabbak az államok a XXI. század elmúlt pár évében, mint korábban. Ezeket a nézeteimet fejtem ki dolgozatomban, illetve azt, hogy a nemzetközi közösség együttműködési hajlama és a hatalmi erőegyensúly világkében játszott szükségessége mekkora szerepet játszik ebben.

MÁTYUS ÁKOS

A határon túli magyarság európai integrációval való összefüggései

Kutató munkám középpontjában a határon túli magyarság, Európai Unióban való kulturális, politikai és gazdasági elhelyezkedése áll, különös tekintettel az anyaországgal folytatott viszonyrendszerére.

Nyomon követem a Kárpát-medencei magyar politikai élet, az egységes Európa gondolatával kapcsolatos elképzelésit, várakozásait és azok megvalósulását, illetve a meghiúsulásuk mögött álló okozati rendszert. Ily módon történelmileg áttekintem a környező országok és velük karöltve a határon túli magyar közösségek Integrációba vezető útját. A normatív keretek tisztázásával, megvizsgálom a célcsoportok Közösségen belüli kulturális, gazdasági és politikai viszonyait, hogy milyen lehetőséget vagy akadályt teremtett számukra a határok megszűnése, illetve átlépésük szigorítása, az új hatalmi intézmények megjelenése, az állampolgárok jogköreinek bővülése, a tagállami szuverenitás csökkenése. A politikai pszichológia tárgykörét is érintve megvilágítom a társadalom és képviselői szerveinek, valamint az EU, az anyaország és a befogadó államok egymáshoz való viszonyulását és az ebből következő politikai cselekményeket, egészen a napi politika szintjéig mélyedve a területen. Empirikus adatokra támaszkodva igyekszem meghatározni jelenlegi demográfiai helyzetképük és nemzetközi tendenciákat figyelembe véve, feltárni az ezzel kapcsolatos folyamatokat, hipotéziseket alkotva a lehetséges fejlődési pályákról. Mindezek alakulásában kiemelt szerepe van az oktatásnak, így megkerülhetetlen olyan témakörök körbejárása is, mint az anyanyelvű oktatás, az Erasmus-program vagy napjaink felsőoktatásának egyik legvitatottabb kérdése, a Bolognai folyamat.

Végezetül a konzekvenciákat levonva, a modern demokráciák emberjogi fejlődési tendenciáit figyelembe véve, próbálok választ keresni, a kutatott őshonos kisebbség lehetséges otthoni és Uniós politikai mozgásterére, célkitűzéseire és azok reális megvalósulására.

NAGY MARIANN VERONIKA

Európai identitás

(KONZULENS: DR. FEJES ZSUZSANNA)

„Az identitástudat kifejezett tartalmában benne van az egész személyiségünk és életvezetésünk, az önismeretre jutástól, az önérték-érzésen át a társadalmi – nemzeti és európai – távlatú önmegvalósításig.”

Az Európai Unió mindennapjaink része. Magyarország az Európai Unió tagállama, a magyar állampolgárok egyben uniós állampolgárok is. Ennek ellenére mégis sokan vagyunk, akik nem tudják mit is jelent ez valójában.

A nagy változások korszakát éljük; a nemzeti ünnepeken egyre kevesebben vesznek részt a városok te-rein, a belpolitika iránti elégedetlenség egyre mélyebbre süllyed, de ezzel egy időben mégis nő az európai integráció iránti elkötelezettségünk?! Az európai szintér lassan eluralkodna a nemzeti történések felett? Az állampolgárok képesek nemzeti kereteket túllépve ténylegesen azonosulni az Európai Unió mindennapjaival? Miként gondolunk Európára, és az Európai Unióra? Milyen alapokra helyezhetjük az európai integráció jövőjét? A soros magyar elnökség közeledtével különösen fontos látnunk, milyen alapokkal rendelkezik az európai közösség, milyen közös projektek realizálhatók, megmozgatva akár az Európai Unió, akár az európai kontinens lakóit.

Európát polgárai és az ő tudatuk, érzéseik tartják össze, kijelölve ezzel a fejlődés útját.

Fontos tisztázni, hogyan vezetett a gazdasági együttműködés egy politikai egységesülésig, hogy van-e esély arra, hogy az Európai Unió felismerje annak a tényét, hogy az ő határai is végesek és ennek tudatában talán az unió teljes kiteljesedéséig, a tényleges európai társadalom kialakulásához és annak megszilárdulásához vezethetne. Az európai kollektív öntudat, az Európai Unió társadalmának európai identitásához, annak kialakulásához. *Hiszen tudjuk „Európa fogalma, az európai eszme, az egységesülés impulzusa azonban a szellem világából érkezett; a folyamatot, melynek immár mi is részesei lehetünk, hosszú spirituális fejlődés előzte meg és indította el”*

A jövőbeli fejtegetések elkerülhetetlenek; merre tovább Európa, merre tovább Európai Unió. A dolgozatom célja is az, hogy az európai identitás problémakörét vizsgáljam és arra a kérdésre, miszerint létezik-e közös európai identitás, választ próbáljak találni. A téma aktualitását szolgálja az elmúlt év görög válsága is. Hiába törekszik az EU „identitást teremteni”, a kollektív önazonosság kialakításában segídekzeni, mindaddig hiába való, amíg például egy pénzügyi krízisben nem képesek a nemzetek szolidaritást vállalni. A Lisszaboni Szerződés viszont ezzel ellentétes nézetet vall. A szerződésből egyértelműen kiderül, hogy demokratikusabb és polgár-közeli politikát kíván folytatni az Unió, tágasabb teret kínál a civil társadalmak számára, jogi keretet biztosítva a hatékonyabb párbeszédnek az Európai Unió és az állampolgárok között. Ilyen ambivalens helyzetben kell prioritást élveznie a témának.

Minden reménnyel a dolgozatom képes lesz egy átfogó kép bemutatására, arról az európai társadalomról, amelyik annyi megpróbáltatáson ment keresztül, és amelyik a mai napig az állandó változások korát éli, amelyiknek egy újonnan jött identitással kell szembenéznie, megbirkóznia, esetlegesen azonosulnia.

A dolgozatomnak nem célja egy határozott álláspont kialakítása, csupán olyan fejtegetéseket szeretnék összefoglalni, amelyek egy laikus vagy egy szakavatott olvasó számára is ösztönzőleg hat azok továbbgondolására, esetleg határozott vélemény kialakítására. Remélhetőleg a dolgozatom leginkább hasznos szellemi barangolás.

NAGY ZSOMBOR

A demokrácia illúziója Afrikában

(KONZULENS: DR. MEZEI PÉTER)

A dolgozat témája Afrikának jórészt a szubszaharai régiójában elterülő, különös államberendezkedésű országainak vizsgálata.

Ezen államok (illetve az államok jelenlegi területén élt törzsek, népek) történelmének, belső folyamatainak, átalakulásainak leírása a prekolonizációs, törzsi berendezkedéstől napjainkig. Különös tekintettel az európai, illetve az arab gyarmatosítás, illetve később a dekolonizációnak a belső szervezetre (jogi, közigazgatási, politikai) gyakorolt hatásával. Valamint a XX. század második felében történő etnikai villongásokra, és a mai, ellentmondásos demokráciákra.

Az általam vizsgált államok mindegyike a polgári, parlamentáris demokrácia látszatát igyekszik fenntartani, de a politikai gyakorlat az egypártrendszer uralma, illetve gyakorlatilag egy diktatórikus hatalom. Bemutatni kívánom az európai értelemben vett, a gyarmatosítás során kialakított, kikényszerített nemzetállami forma funkcionálásának ideológiai, gyakorlati nehézségeit az etnikailag különösen sokszínű, széttagolt területek esetében, melyekben a törzsi villongások mind a mai napig alig csillapodnak. Célom összehasonlítani ezen „demokráciákat” a hatalmi ágak, ideológiájuk, kialakulásuk története, látszatmegőrzésük igyekezetei, sikerességük, külpolitikájuk, a főhatalom által alkalmazott eszközök milyensége alapján. Érinteném az alkotmányaik különbségét a valós demokráciákéhoz képest.

Dolgozatomban igyekszem különböző történelmű, valaha más gyarmatosító országok uralma alá tartozó államokat bemutatni, melyek területén különböző törzseket, különböző kulturális, vallási befolyások értek.

Foglalkozom Eritreával, Etiópiával közös múltjával, az olasz kolonizációs törekvésekkel, az elszakadási kísérletekkel, a sikeres államalapítással, az új ország sorsával. Ugandával, törzsi berendezkedésével, más kultúrákkal való érintkezésével, a Brit gyarmatosítással, és a Brit gyarmatosítás eszközeivel, a Brit dekolonizáció sajátosságaival, a nemzetállami lét nehézségeivel, a törzsi rendszer ezzel való esetleges összeférhetetlenségével, a diktatúrák és a diktatúrák groteskségével, és a mai rendszer jellemzésével, gyengeségével. Zimbabwe kialakulásával, Rhodézia különös helyzetével, ideológiáival, megszűnésével, az első „szabad” választásokkal, a máig tartó diktatúra és egypártrendszer sajátosságaival, az ország népére gyakorolt borzalmas hatásai-
val.

NYERGES ÁDÁM

100 nap, 2 párt

(KONZULENS: DR. FÁBIÁN GYÖRGY)

A dolgozat célja a Magyarországon az 1990-es rendszerváltást követően létrejövő két kétharmados többséggel rendelkező kormánynak – nevezetesen a Horn-, és a második Orbán kormánynak – a hatalomra kerülését követő első száz napjának összehasonlító elemzése, a kétharmados többség általi felhatalmazás aspektusában.

A dolgozatnak célja bemutatni, hogy honnan ered, és miért pont az első száz nap az, amelyik kiemelt szerepet játszik egy újonnan hatalomra került kormány értékelésében, megítélésében. Kérdés az, hogy valóban megítélhető-e, egy kormány kormányzati tevékenysége az első száz nap során tapasztaltak alapján? Vagy ez csak egy kormányzati fogás, egy jelzés a választók irányába, hogy jól döntöttek, vagy eszköz az ellenzék számára, amivel elkezdhetik a kormány bírálatát, illetve ellenzéki szerepük betöltését. Azonban nem szabad elfelejteni azt sem, hogy az első száz nap eseményeinek értékelése, és kommunikálása nagymértékű hatással van a soron következő önkormányzati választások eredményeire.

A dolgozat összehasonlító elemzése során nem csak az első száz nap alatt végrehajtott intézkedések komparatív vizsgálatára kerül sor, hanem az egyes kormányok pártjainak – a kormányalakítást megelőző – választási kampányainak, az első száz nap tényleges tevékenységével való összehasonlítására is. Azaz mennyiben sikerült teljesíteni a választási kampányban ígérteket ilyen rövid idő alatt? Továbbá a két kampányt is érdemes megvizsgálni mennyire operáltak benne a kétharmados többségre apellálva, avagy sem.

Mivel a dolgozat témáját a két kétharmados többséggel rendelkező kormány adja, ezért lényeges kiemelni, hogy miért ez a két párt az, amelyik a dolgozat vizsgálódásának középpontjában áll. Az ok pedig rendkívül egyszerű, ennek a két kormánynak van olyan felhatalmazása, amivel az ellenzék beleszólása nélkül is képes a magyar politikai rendszer strukturális átalakítására. Ezeket az átalakításokat igyekszik a dolgozat párhuzamba állítani, ha lehetséges, illetve az átalakítások körüli vitákat, érveket, és körülményeket figyelembe venni, – gondolva itt a médianyilvánosságtól kezdve a világgazdasági környezetig – és azt, hogy mennyire és milyen mértékben tanúsítottak önkormányzati választásokat ezek a rendkívüli felhatalmazással bíró kormányok.

RIEGER TAMÁS

Európai szuverenitás

Roman Herzog államkapcsolatok-konceptiója szigorú etimológiai értelemben két vagy több állam jogi alapon nyugvó tartós kapcsolatát fejezi ki. Ez a kapcsolat politikai-jogi-szervezeti kapcsolatot is jelent, amint az Európai Unió tagállamainak kapcsolataiban megjelenik, közös együttműködés formájában, amit a szerződések még szorosabbá fűznek, azonban ezeknek a szerződéseknek a velejárója, hogy változniuk kell az idő folyamával és sokkal szabályozottabban. Választ is kell adniuk a tagállami államkapcsolatok problémájára, akár szerkezeti szinten is a sikeresebb gazdasági és politikai sikerért. Ezek megvalósulásának függvénye az önazonosság megtalálása mellett a legfontosabb legitimitás és a szuverenitás megkérdőjelezhetetlenné tétele, máskülönbön feltehetjük a kérdést: „Kapitulál-e Európa?” Tehát a demokráciadeficit helyreállítása mellett meg kell határoznunk, hogy mit is értünk „európai démosz” alatt. Ezen problémák nem új keletűek, hiszen már 1980-tól napjainkig az önmeghatározás, az intézményi átláthatóságra törekvő reformok és keleti bővítés kérdése folyamatosan napirenden van. Megoldásukra tett kísérletet a 2001-es elbukott Alkotmány-szerződés és az első fordulóban elbukott reform Lisszaboni Szerződés.

A II. Világháború utáni közösségi gondolkodás eredménye lett az Európai Közösség majd az EU, amelyhez egyre több tagjelölt nyert felvételt, ezáltal folyamatos reformkényszert gyakorolva az EU-ra. Az EU belső rendjét szabályozó szerződések, összességében intézményi szempontból nem teljesítettek jól. Emellett folyamatos kritikák tüze érte az EU, amiért a nemzetállamok szuverenitását túlzott mértékben átcsoportosítja.

Dolgozatom célja a szuverenitás elméletek fejlődésének bemutatása és a mai trendek felvázolása, illetve a nemzetállamiság és a szuverenitás kapcsolatának elméleti vizsgálatával összefüggésben a nemzet és a civil társadalom kapcsolódási pontjainak kutatása. A téma elméleti jelentősége mellett gyakorlati fontosságát tekintve is fontos kapcsolatokat lehet felfedezni a globokál-kor keretein belül, mint például az EU szövetségi állammá formálódó tendenciáihoz szolgáló Lisszaboni Szerződés. A szuverenitás gyakorlati vizsgálata szintén fontosnak tartom, hiszen ez által lehet legjobban megérteni Kelet- Közép Európa „félelmeit”, amelyek a nemzetállami lét gyengeségével állnak összefüggésben. Végül pedig a nemzet keretét adó szuverenitáson belül a civil társadalom működését és a magyar EU-elnökség esélyeit fogom bemutatni.

STUMPF PÉTER BENCE

Pártpreferenciák a 2010-es önkormányzati választások tükrében

(KONZULENS: DR. KOVÁCS LÁSZLÓ)

Dolgozatom témájának kiválasztásánál a legfontosabb szempont az volt, hogy a vizsgált probléma lehetőleg empirikusan kutatható választáspolitikai természetű legyen, illetve minél inkább aktuális. A 2010-es országgyűlési és önkormányzati választások adataira alapozva szeretném vizsgálni a hazai pártpreferenciák alakulását, különös tekintettel azokra a területekre, ahol 2010 két választása különböző eredményeket hozott. Itt kifejezetten a Szegedre szeretnék koncentrálni, megvizsgálni milyen változások mentek végbe a parlamenti választások utáni közel fél évben, azok milyen hatással voltak az adott területek pártpreferenciáira, illetve azzal is foglalkozni szeretnék, hatással volt-e a választási rendszer megváltoztatása az önkormányzati választások eredményeire.

TÓTH FERENC

Voltunk, vagyunk, leszünk? „Hungaristák” jelenkori vetületei

A szélsőjobboldal reneszánszának legnagyobb haszonélvezőjéről, a Jobbikról már sokan írtak, ezért én a szélsőjobboldal egy kevésbé ismert irányzatát, a hungarizmust szeretném bemutatni. A téma, elég érzékeny tekintve a Szálasi Ferenc által meghatározott hungarista mozgalmat tartja követendőnek. Ezért is törekszem teljes tudományos objektivitásra, ugyanis gyakran jelenik meg a Hungarizmus elferdítve, a pártállami idők propagandisztikus szemléletét tükrözve. Mint már írtam a Jobbikon kívül, nem igazán olvasható hasonló elemzés, egy mai magyar szélsőjobboldali mozgalmról sem, holott úgy érzem, lenne rá igény, sőt szükség is volna rá, a jobb megismerés érdekében. Ma a szélsőjobboldal rendkívül fragmentált, ezért szükségét érzem annak is, hogy egyfajta csoportosítást is végrehajtsak, amihez természetesen a témában írott szakirodalmak, illetve az empirikus kutatásaim lesznek segítségül.

A dolgozat azt a tudományos tézist igyekszik igazolni miszerint, az elmúlt években a különböző szélsőjobboldali szervezetek, gondolkodók itt pártokra is, egyre nagyobb társadalmi bázissal rendelkeznek. A Political Capital kutatása is ezt támasztja alá, a DEREK módszer, amely a jobboldali extremizmus indexét jelöli Magyarországot a 29 ország vizsgálata során a 3. helyre sorolja be, ami cseppet sem biztató számunkra. A következőkben lássuk melyek a fő kérdések, amelyekre a dolgozat válaszokat keres.

Az általam kutatott legfontosabb kérdés, hogy vajon ezek a szervezetek milyen helyet foglalnak el a mai magyar szélsőjobb szervezeti palettán? Mennyiben hasonlítanak, illetve akarnak hasonlítani a Szálasi-féle Hungarista mozgalomra? Ezen kívül kíváncsi voltam a mozgalmak előzményeire, tevékenységeire, a médiához való hozzáállásukra. Majd végül, hogy mit is tudhatunk meg róluk, mint egyfajta szubkultúráról, milyen típusú a mozgalom rekrutációja? Ezen kérdések véleményem szerint lefedik azt a gondolati hálót, amelyet én láttatni szeretnék. Azt gondolom, e kérdéssorra való válaszok igen jól bemutatják azt, hogy ezek a mozgalmak hová is helyezhetőek egy képzeletbeli politikai palettán.

A dolgozat fő hipotézise a szélsőjobboldali mozgalmak megerősödése, a Pax Hungarica, M.N.A. fokozott térnyerésének bemutatása, illetve az a feltevés, hogy a Hungarista ideológiát lehet e adoptálni jelen korszakunkban. Axiómaként fogadva el azt, hogy a Pax Hungarica és az M.N.A. a Hungarista mozgalom szellemi örökösének tartja magát.

Az állításaim igazolására igénybe vettem az interneten található forrásokat, a témában írt tanulmányokat, illetve ezen kívül fontos forrásnak tartom az empirikus kutatást. Ezen belül interjúkat készítettem a mozgalmak vezetőivel, és kérdőíves kutatást végeztem, a jobb és objektívebb megismerés céljából.

TÖRÖK ZOLTÁN

A zöld pártok viszonya a posztmodern demokratikus elvekhez

(KONZULENS: DR. FÁBIÁN GYÖRGY)

Az elmúlt évtized a zöld pártok fokozatos előretörését eredményezte Nyugat-Európában. Az említett formációk előbb a helyi – megyei – regionális – tartományi szinten jutottak be a választások eredményeként a lokális törvényhozó testületekbe, majd egyre nagyobb támogatottságra szert téve ezt a helyi népszerűséget sikerült országos szintűvé fejleszteni, és átlépni az egyes országok választási rendszere által szabott jogi küszöbököt, vagy megvalósítani azokat a kritériumokat, amelyek lehetővé teszik a zöld képviselők nemzeti törvényhozási jelenlétét. Ennél is továbblépve, a kezdetben rendszerellenes, magukat „antipárt pártként” hirdető, az alulról szerveződő zöld mozgalmak eljutottak arra a szintre, hogy koalíciós partnerként is szóba jöhető pártként számoltak velük.

Ez a fejlődési folyamat azonban nem önmagában, csak a választói vélemények megváltozásának eredménye. A zöld pártok ugyanis a megalakulásuktól a kormányzati tényezővé válásukig tartó rögzös úton jelentős szervezeti és strukturális változásokon mentek keresztül, ami együtt járt korábbi elvek feladásával is. De miket is sorolhatunk ide? A társadalmi mozgalmak, amelyek egyben a zöld pártok szerveződésének alapbázisát is jelentették, rendszeridegen, a mainstream pártok számára idegen szervezési elvek mentén képzelték el saját felépítésüket, és ezeket az elveket igyekeztek átültetni a párttá válás folyamatában az újonnan létrejövő szervezetekbe. Ezek közé az elvek közé tartozik a mozgalmak heves hierarchia-ellenessége, amely a pártvezetői tisztség hiányában, vagy megosztásában testesült meg pl. Németországban. De ide sorolható a tisztséghalmozás tilalma is, amely igyekszik kiszűrni az állami és párttisztségek együttes viselését. Ezen túl említésre érdemes még többek között a különböző kvóták alkalmazása akár nemi, akár életkori jelleggel, a döntéshozatal konszenzusorientáltsága, a képviselők utasíthatóságának eszménye.

A tanulmány célja annak vizsgálata, hogy a fentebb felsorolt elvek mennyiben változtak meg a pártok kialakulását követően, és ezek közül mennyit sikerült megtartani a pártfejlődés folyamatában. A vizsgálat Európa nagyobb – főként az adott ország törvényhozásában képvisellel rendelkező – zöld pártokra (pl. az angol Green Party, a német Die Grünen, vagy a svéd Miljöpartiet de gröna) terjed ki, illetve a magyar Országgyűlésbe idén bejutott Lehet más a politika elnevezésű formáció felépítését is igyekszik az említett szempont alapján megvizsgálni. Az elemzés a pártoknak kiküldött kérdések mellett a szervezetek alapszabályának és törvényhozásbeli munkájának vizsgálatával igyekszik igazolni vagy cáfolni azt a tételt, miszerint a pártok és képviselők konformizálódása és professzionalizálódása egyben a megalakulásnál hirdetett demokratikus elvek halálát is jelenti.

URBÁN TAMÁS

Szubkulturális demokráciák a politikai és társadalmi rendszerekben

TDK dolgozatom fő témája nagyobb körvonalakban a „minimál demokráciák” működése lenne, azok jellegzetességei és demokratikus intézményekre gyakorolt kölcsönhatásai, vagyis az olyan tipikusan kis létszámú, vagy speciális elit által működtetett demokratikus testületek, öfenntartó rendszerek működése melyek a hasonló elveken alapuló intézményi rendszerekkel rendelkező államok elvei szerint igyekeznek megteremteni azok működési mechanizmusát „kicsiben”. A társadalmi és politikai szubkulturák „sajátos” demokráciái, demokráciafelfogásai már ezt megelőző tanulmányaim során is kiemelten foglalkoztattak.

Esszém alapjául hasonló témából írt évfolyamdolgozatom szolgálna, mely a XVIII. századi kalózdemokráciák és azoknak az Amerikai Egyesült Államok liberális államberendezkedésére gyakorolt hatását, kölcsönhatását taglalja, külön-külön vizsgálva az intézményi és az ideologikus hasonlóságokat. Ettől valószínűleg némiképp még inkább visszafelé haladva az időben nyitásképp legalább érintőlegesen vizsgálánám az ókori városállamok működési sajátosságait, külön figyelmet szentelve Lakedaimóniára és egyéb hasonló rablógazdaságokra. Az államelméleti és történelmi kitekintés valószínűleg végig erős sodorvonala lenne a dolgozatnak, így valószínűleg ezt időrendben egy ógermán-gall katonai-törzsi demokráciák vizsgálata követné, majd a már fentebb említett évfolyamdolgozat törzsanyaga következne. A dolgozat kiegészítéseként annak tartalmi részét megkísérelném a demokráciaelméletek tükrében értelmezni. A fegyveres vagy egyenesen milicista vonalon továbbhaladva, külön foglalkozva a hazai érintettséggel (katonatanácsok, munkástanácsok) és az aktuálpolitikai vonatkozásokkal. (a hadsereg és egyéb fegyveres testületek politikai szerepe a XXI. századi demokráciákban – pl.: Ecuador stb.)

„A leszerelőben lévő hadsereg tisztjeinek nagy része, a Károlyi-kormány elleni érzelmet táplált magában. A csapatoknál ugyanis katonatanácsok alakultak, amelyek, a demokrácia vadhajításaként értékelhetők, mert a katonai józanész, a normális alá-főlérendeltségi viszonyok cáfolatát jelentették.”

A vonatkozó (külföldi de legfőképpen magyar) politika- és demokráciaelméleti irodalom áttekintése szintén kiemelten fontos helyet foglalna el a dolgozatban, a magyar történelmi példák górcső alá vétele pedig a jelenség vizsgálatán túl remélhetőleg kissé más megvilágításba is helyezné ezen kényes időszakokat, megosztó társadalmi és politikai berendezkedéseket. (Esetlegesen külön fejezetet kaphatna a berendezkedő Horthy-rendszer.)

Mivel a dolgozat végső célja, „küldetése” még nem teljesen kiforrott örömmel vennék minden építő jellegű kritikát, ötletet és felvetést.

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

6720 Szeged, Tisza Lajos krt. 54.

Tel.: 62 / 544-197

Fax: 62 / 544-204

Kari honlap: www.juris.u-szeged.hu

Felelős kiadó: Prof. Dr. Szabó Imre dékán

TÁMOP-4.2.3.08/01-2009-0015

A projekt az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.